

БЮЛЕТЕНЬ НУС

УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО - ДЕРЖАВНОГО СОЮЗУ В США
BULLETIN OF UKRAINIAN NATIONAL STATE UNION IN USA

Ч. 31

СІЧЕНЬ — КВІТЕНЬ 1959

НЬЮ - ЙОРК

Х Р И С Т О С В О С К Р Е С !

ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ

І ВСІХ ЇЇ ПРИХИЛЬНИКІВ

СЕРДЕЧНО ВІТАЮТЬ

Головні Управи У Н Д С в США

і Канаді.

Юрій ТАРКОВИЧ

20 років тому в Карпатській Україні

„Чи є краща земля, як Карпатська Україна?
Оперезали її високі гори сині, омаїли зелені ліси,
закосячили виноградні з золотими виногородами, а річки
срібрені опоясали блакитними сгрічками.
Така вона красна та Срібна Україна!
На колінах молюся Богові старинною колядою: Сій-
ся, родися жито-пшениця на Україні для Закарпаття,
радуєся, Срібна земле!...”

Др Василь Пачовський, Львів, 1938 р.

Минуле Закарпаття назагал відоме. По розвалу Австро-Угорщини, вперше в новітній історії голосно в Європі й Америці заговорили про цю частину української землі, давши їй назву „Підкарпатська Русь”. А сталося це так: Закарпатська Народня Рада 21 січня 1919 року в Хусті ухвалила приєднання Закарпаття до новоновстановленої Української

Народньої Республіки над Дніпром. Делегація закарпатців вибралася в дорогу до Києва для оформлення приєднання, та після воєнної хуртовини і тодішніх хаотичних комунікаційних обставин на довгий час затримали переїзд делегації із Хусту до Києва, а в міжчасі ситуація в Україні змінювалася. Децю пізніше політичні обставини в Україні, ситуація в Галичині та небезпека насильного приєднання Закарпаття до найбільшого в той час для закарпатців ворога Мадярщини — змусили шукати інших, хоча не бажаних шляхів для рятування Срібної Землі. Під впливом керівника визвольної боротьби тих часів, пізнішого президента ЧСР Т. Г. Масарика і його обіцянок та під натиском тоді впливо-

вих американських закарпатців-русинів*) вирішено згодитися на приєднання Закарпаття до Чехо-Словаччини. Чехи договірно запевнили Карпатській Україні, офіційно „Підкарпатській Русі” — повну внутрішню автономію.

Хоч чехи були століттями в чужій неволі, вони дуже скоро забули свої обіцянки відносно Закарпаття. Першим губернатором, нібито справді рішальним чинником всього внутрішнього життя на Закарпатті, призначено місцевого українця-русина Дра Жатковича, але Прага відразу так обрізала його права, що губернатор, на знак протесту, зрікся уряду і розчарований виїхав до ЗДА на постійний побут. Його наступник, губернатор Бескид, а потім губернатор Грабар, оба місцеві українці-русини — це безвольні маріонетки в руках Праги і вони тільки формально, без жодних фактичних впливів, репрезентували найвищу внутрішню владу на Закарпатті. Абсолютно вся виконавча влада включно до найнижчих установ була виключно в руках надісланого чеського або місцевого слухняного і національно-політично невиробленого елемента, який чехи спеціально після своєї впадоби самі добирали. Чехи, правда, всюди будували передовсім школи і шляхи, та ця їхня діяльність мала на меті не тільки розбудову шкільництва і шляхів для добра Закарпаття. Школи вони пробували все більше чехізувати за допомогою неукраїнського місцевого елемента, а в „руських” школах чехи намагалися творити вже від шкільної лави окрему націю „русинів”. Шляхи будовано часто із військово-стратегічних причин, як зв'язок з т. зв. Малою Антантою, тобто з Румунією, а пізніше під впливом русофіла Бенеша для військового зв'язку із Советським Союзом для спільної оборони перед Гітлером.

Для дуже численних українців, передовсім придніпрянців, що перебували в Чехо-Словаччині, але поза Закарпаттям, ситуація була часто подекуди незрозумілою. Чехи ставились до української еміграції поза Закарпаттям назагал не погано, часто дуже прихильно. В Чехії існувала українська гімназія, Українська Господарська Академія та маса різних установ, і чимало українців працювали на державних посадах в Чехії, Моравії і частинно на Словаччині, а в Празі зовсім офіційно виходив український націоналістичний

*) Закарпатська еміграція в США на конгресі Руської Нар. Ради в Скрантоні 19. XI. 1918 р. висловилися за прилучення Закарпаття до Чехо-Словачької Республіки, при чому 732 делегати голосували за цю постанову, 310 — за злуку з Україною, 27 — за самостійну державу, 10 — за злуку з Росією, 9 — за злуку з Угорщиною, 1 — за злуку з Галичиною („Енци. Украва” ст. 534). — Прим. Ред.

і гостро проти-чеський часопис. Та на Закарпатті ситуація виглядала зовсім інакше, ані одна школа не сміла офіційно вживати назву „українська”, і малий 7-ми мільйоновий чеський нарід, сам століттями гноблений, провадив на Закарпатті чисто колоніальну господарську і культурну політику. І так було в основному до весни-літа 1938 року.

Сонце із Заходу

Зачнемо з того, що 20 років тому дуже популярний і тоді багатозначучий вираз „Сонце із Заходу” походить від колишнього міністра, а потім прем'єр-міністра Карпатської України Юліана Реваая, а згодом підхопив його наш знаменитий письменник Улас Самчук, з яким автор цих рядків мав честь зустрічатися і на Закарпатті, і потім в Києві — та всюди там, куди доля і воєнна хуртовина завела закарпатців, що по втраті свого клаптика землі шукали української правди на просторах степах Великої України...

Закарпатські українці, як це переважно бувало і в історії всіх інших поневолених народів, довгими роками пригтовлювалися і чекали на нагоду до здобуття хоча б і силою того, що їм належалося, тобто повної волі або бодай здійснення умов, на яких Закарпаття добровільно включилося в пляновану федеративну систему Чехо-Словаччини. З року в рік, дуже поволі, але зате невпинно зростала українська активність. В Ужгороді, здається в 1937 році, відбувся величавий з'їзд Просвіти з десятитисячами учасників, українськими прапорами, маршем через столицю Закарпаття і визначними гостями від Просвіти у Львові. Рік перед тим українська молодь Закарпаття демонстративно підняла український жовто-блакитний прапор в самому центрі Праги перед головною трибуною на „Вацлавський” площі, на якій був і президент Бенеш, члени чеського уряду та маса міжнародних гостей і журналістів. Сталося це під час походу Прагою аграрно-республіканської молоді. Великі українські прапори ми тайно привезли аж із Закарпаття, а сотки малих прапорців пригтовили українські студенти закарпатці у Празі. Таких виступів-демонстрацій було безліч, і пригтовлювали їх українці із різних політичних угруповань, від лівих соціал-демократів до правих націоналістів. Отже, нагода до реалізації національно-політичних вимог не прийшла неочікувана, ніхто її штучно не підготував, як це хотіли б довести наші вороги.

В 1938 році існування держави чехів ставало все більше і більше під загрозою із боку нацистичної Німеччини. Чехи готові були до переговорів і уступок. Цю нагоду сприт-

но і доволі успішно використали українці, але ворожнеча Праги до українців Закарпаття була такою великою, що вони, ідучи нібито на поступки українській стихії, іменували головою уряду Карпатської України відомого русофіла, а ще більшого мадярофіла Андрія Бродія. Як можна було очікувати — і що напевно не було таємницею для Праги першим починком Бродія було — завести Закарпаття до його хлібодавців, до угорської корони Святого Степана. Прага врешті схаменулася і під дальшим тиском українців іменувала справді український уряд на чолі з заслуженим закарпатським діячем о. Дром Волошином та Юліаном Реваєм, то-

до України взагалі, були зовсім ясними і вкрай підступними, підлими. Насильно відірванни від Закарпаття найважливішу його частину включно одинокої залізничої лінії на захід, Гітлер цинічно хотів приневолити закарпатців самим попасти в лоно свого тодішнього ворога, Будапешту. Пізніше стало офіційно відомо, що Гітлер просто — звичайно продав Закарпаття Мадяриці за мадярський хліб, який Німеччина тоді вже скупувала і накопичувала, готуючись до другої світової війни і до чергової підлості супроти українців.

Українці Закарпаття, за допомогою братів-галичан і всієї української еміграції у цілому світі, не піддалися. Поборюючи величезні труднощі у всіх ділянках, передовсім у ділянці господарчій і політичній, перенесли за 10 днів столицю країни із Ужгороду до старовинного Хусту над рікою Тисою. В Хусті напричуд швидко зорганізовано міністерства, шкільництво та майже всі установи, потрібні для безперерійного державного життя країни. Очевидно, з перенесенням столиці до Хусту великі труднощі не скінчилися, а властиво тільки почалися. Сама нова столиця Карпатської України не мала залізничного зв'язку із заходом, а це давалося взнаки, важко було довозувати товари із Словаччини чи Чехії-Моравії, а на сусідів не можна було розраховувати: на півночі поляки на українській землі висилали сотками озброєних диверсантів в Карпатську Україну, які зривали мости і шляхи, тероризували населення, намагаючись викликати паніку і тим допомогти своїм союзникам із півдня. Тільки, як це не дивно, одна Румунія спасала харчову ситуацію, продаючи Закарпаттю свою кукурудзу і частинно інші харчові продукти. Румунія це робила імовірно із страху, щоб Мадяриці не попалась Карпатська Україна. До того приходили дальші чеські інтриги в середині Закарпаття, які чехи провадили за допомогою тисяч службовців-чехів, що покищо мусіли залишитися в урядових установах, бо українського фахового персоналу не було подостатком, завдяки саме чеській колоніальній політиці. В Карпатській Україні стаціонувала одна дуже озброєна чеська дивізія, яка мала бути ніби гарантією проти мадярського чи польського збройного нападу на країну. Та командування дивізії відносилось до подій доволі байдужо, часто ворожо виступаючи супроти виявів українськості населення. Чехи мабуть плянували згодом знову перебрати владу в свої руки і тому не випускали зброї з рук, тобто не хотіли нічого віддати для озброєння новозорганізованої Карпатської Січі чи навіть поліції.



Др. о. АВГУСТИН ВОЛОШИН
Президент Карпатської України.

дішнім видатним діячем і послом до парламенту в Празі. Та з цим успіхом і радістю прийшла чергова тривога і удар для молоді української держави в Карпатах. На основі арбітражу у Відні, під натиском і погрозами Гітлера і Мусоліні Мадяриці віддано найродючішу й найважливішу південно-західню частину Закарпаття разом із самою столицею Ужгородом та найбільшими містами, як Мукачів та Берегово. Пляни Гітлера у відношенні до українського Закарпаття, як і пізніше

Вибори до Союму

За таких умов відбулися 12 лютого 1939 року загальні, тайні, парламентарні вибори до Першого Союму Карпатської України. Були це, здається, перші вільні вибори в Україні взагалі, чим закарпатці часто дуже гордяться. Вислід виборів приніс величезну перемогу українцям, перемогою, якої ми самі, активні учасники тих подій, навіть не сподівались. Всеж треба сказати, що великим мінусом виборів було те, що існувала тільки одна виборча листа доволі штучно утвореного Українського Національного Об'єднання. Нема жодного сумніву, що у випадку декілька-партійної системи і класично-демократичної виборчої листи, українці були б здобули не менші виборчі успіхи. Деяким оправданням могло б бути хіба те, що в Карпатській Україні тоді на ділі майже не було поважних самостійних українських демократичних партій в парламентарному розумінні, а були тільки українські відділи великих чеських партій, як відділ соціал-демократичний, очолюваний міністром Реваєм, та відділ аграрно-республіканський, очолюваний пізнішим міністром Клочураком. ОУН дуже активна діяла на Закарпатті, навіть часто монополізувала собі впливи на всі ділянки життя (часто на шкоду вільному розвиткові подій), але ОУН офіційно ніде не виступала як партія, зате намагалася осягнути рішальний вплив на однопартійне Українське Національне Об'єднання. Головним мінусом одної виборчої листи Українського Національного Об'єднання було те, що вороги на зовні і в середині Закарпаття легше могли вести пропаганду проти нібито „диктатури січовиків” тощо. Іншою справою є те, що при вських і найдемократичніших виборах ці вороги не поступали б були в основному інакше.

Проголошення Самостійності Срібної Землі

Політичний обрій в цій частині Європи далі затемнювався. Чехо-Словаччина була перед розвалом. Мадярщина, вже майже отверто підтримувана Гітлером, проголосила мобілізацію і явно готувалася до збройного нападу на маленьку, але так небезпечно своєю великою ідеєю Карпатську Україну. І не тільки Мадярщина чи Польща налякалися ідеї української самостійності. Навіть сам Сталін заворушився і при якійсь нагоді заявив, що „не можна пришити пальто до гудзика, а навпаки, тільки гудзик до пальто”, натякуючи цим на те, що до маленької Срібної Землі не можна буде прилучити Велику Україну. Можна догадуватися, що й тоді, як часто пізніше під час другої світової війни, біль-

шевики і нацисти не рідко тісно співпрацювали, якщо ходило про винищування українського елементу та самостійницької ідеї. Автор цих рядків знає випадки, коли в Житомирі, а потім в Києві в 1941-43 рр. большевицька агентура співпрацювала з Гештапо, і то за відома нацистів. Може бути, що тоді вже було якесь тихе порозуміння між Сталіном і Гітлером щодо української самостійності Закарпаття.

Але повернемося до подій в Хусті. 14 березня 1939 року Словаччина проголосила повну самостійність і відірвалася від Чехії-Моравії. Того ж дня о 7-й годині вечора прем'єрміністер Др. Волошин офіційно повідомив, що Німеччина й Італія згодилися на окупацію мадярами Карпатської України. Уряд Карпатської України, заявляє Др. Волошин, з обуренням відкидає це рішення нацистів-фашистів і протолошує повну самостійність своєї країни, закликаючи все населення до боротьби проти 150.000 мадярської армії, яка вже почала наступати широким фронтом із півдня.

У вирі мобілізації і перших боїв, 15 березня 1939 року о 3-й годині дня, в Хусті у перше зібрався Перший Сойм Карпатської України для затвердження дотеперішніх заходів уряду й для формального оголошення незалежності Срібної Землі. Помимо того, що в будинку засідання Союму вже чути було перші постріли боїв недалеко від Хусту, Сойм діловим способом перевів всі парламентарні процедури і ухвалив закон ч. 1, який, з огляду на його історичність, подаємо майже в цілості:

- § 1. Карпатська Україна є незалежна держава.
- § 2. Назва держави є: Карпатська Україна.
- § 3. Карпатська Україна є республіка, на чолі з президентом, вибраним Союмом Карпатської України.
- § 4. Державна мова Карпатської України є українська мова.
- § 5. Барва державного прапору Карпатської України є синя і жовта, при чому синя барва є горішня, а жовта долішня.
- § 6. Державним гербом Карпатської України є дотеперішній краєвий герб: медвідь у лівім червонім півполі і чотири сині та три жовті смуги у правому півполі і **Тризуб Св. Володимира Великого** з хрестом на середньому зубі (підкреслення наше — прим. авт.).
- § 7. Державний гимн Карпатської України є „Ще не вмерла Україна”.

Згодом Сойм обирає першим Президентом Карпатської України свого найбільшого сина

о. Дра Августина Волошина, прем'єром уряду назначається заслуженого діяча Карпато-українського відродження, видатного політика і демократа Юліяна Ревая. Із прийнятого закону видно, якими шляхами збиралася іти ця мала частина великої української землі: шляхами парламентаризму, шляхами українського соборництва, шляхами християнства і шляхом на Київ, як остаточну мету. Звідси ж оте „Сонце із Заходу”, бо були моменти, коли здавалося, що цим разом наше українське сонце таки справді зійде на заході.

*

Тяжкий був шлях до Києва Президента Дра Волошина. В 1945 році, зраз по приході советських військ до Праги, Президента большевики заарештували, згодом із тюрми у Празі його вивезено до тюрми в Самборі, Галичина, а потім до тюрми МВД у Києві на Володимирській (Короленка) вулиці, де Президент Карпатської України і помер у підвалах окупанта України.

Ми ще повернемося...

У 20-тиріччя трагедії Карпатської України згадуємо пророчі слова Президента Волошина з нагоди Великодніх Свят 1939 року:

„В окупантське ярмо не пішли ми добровільно. Ми улягли в нерівній боротьбі, а українські герої сучасності дали нам новий приклад, як маємо стреміти до нашого національного ідеалу.

Бо свобода родиться і закріплюється лиш у крові й терпінні.

Голгофа українського народу ще не скінчена. Як Божественний наш Учитель, Христос, щоб висвободити нас з неволі гріха, терпів під глузом своїх ворогів, був прибитий до хреста, а опісля Воскресінням своїм посоромив їх і закріпив правдивість своєї божественної науки, — так прийде час, твердо віримо, національного воскресіння Української Нації”.

М. СЛАВІНСЬКИЙ

Мазепа на переломі *)

У біографії Івана Мазепи є один епізод, який являється переломовим у житті майбутнього гетьмана, отаким, що про нього з певністю можна сказати: не будь його — не мала б Україна славного його гетьманування. Говоримо про зречення Мазепи від служби при особі польського короля.

Як відомо, Мазепа був походження українського, первісну освіту (реторичку) дістав у Києві, але в дальшому учився у полоцьких єзуїтів ((філософія), після чого, з рекомендації єпископа Лещинського, взятий був королем Яном-Казіміром до Варшави, до свого двору.

Був він у короля спочатку його джурою (покойовим, щось на зразок німецьких камер-юнкерів), а пізніше став і довіреною його особою. Король оцінив здібності Мазепи і вислав його на три роки до Нідерландів для удосконалення в гарматній справі.

Після освітньої закордонної поїздки перед молодим Мазепою, вихованою, освіченою і талановитою людиною, бо був він не лише військовий і дипломат, але й поет, музикант і

співець, за протекцією самого короля одкривалося широке поле польської кар'єри. А в тім, на 32 році свого життя несподівано кидає він короля, од'їзжає на село до старого батька і навіки зостається в Україні.

Які були причини відходу Мазепи од короля та польського оточення взагалі? Неприхильні до нього дослідники, посилаючись на одного з польських мемуаристів, що ворогував з Мазепою, знаходять їх у зовнішніх обставинах. Молодий Мазепа, мовляв, дуже подобався жінкам, і сам був надто женолюбивий; на цьому полі спіткали його немілі пригоди (відомі усім перекази про дикого коня й прив'язаного на ньому Мазепу), і він мусів „з соромом” залишити Польщу, ховаючись той сором на Україні, де його не знали. Пояснення поверхове і наявно недостатне. Що правда, женолюбність у Мазепи була, і то не лише за молодощів, а й пізніше — до старости. По рижному можна кваліфікувати цю властивість; тягне вона за собою часом дуже прикрі річі, які траплялися і з Мазепою. Але в той галантний вік, коли жив Мазепа, в Європі, — а за нею й в Польщі, — до любовних пригод ставилися не так то вже дуже суворо. Не вадили вони часто і жінкам, а про дипломатів і військових людей нема чого й говорити; не помішали вони й Мазепі захо-

*) Стаття проф. М. Славінського була уміщена в ч. 12 тижневика „Тризуб” за 1932 р. з нагоди 300-ліття народження Великого Гетьмана (1632 р.). Вважаємо потрібним подати її сьогодні в 250 роковини Полтавського бою і смерті Гетьмана. Р е д.

вати придбані ним найкращі відносини з такими поважними, так мовити, королівськими родинами як Вишневецькі та Лещинські. Із-за таких річей не варто було Мазепі кидати польське оточення і зрікатися свого протектора-короля. Мусіли бути інші причини для такого рішучого кроку, що його зробив Іван Мазепа на 32-му році свого життя, розірвавши з польськими можливостями.

Про одну з тих причин говорить і згаданий вище мемуарист. Сам король любив Мазепу, але в його оточенні український його довірник почував себе чужим і нерівнею. Для королівських придворних він був — „козак”, — а тому — „не дуже то шляхтич”. Між Мазепою та його товаришами, — поміняючи цілком природне суперництво, а може й заздрість з приводу вказаних вище службових успіхів, — вставали протилежності станови, а одночасно з тим і національні. Бо ж Мазепа був не тільки козак, але й православний, а як відомо, за тих часів — і навіть пізніше — приналежність до тої чи іншої віри була головною, коли не єдиною ознакою національності („руська” віра, „польська” віра). Цей останній факт міг залишитися непомітним для товаришів Мазепи, але не для нього. Не марно ж він якраз перед тим пережив три роки у Нідерландах, де ці питання були не теоретичним явищем, а реальною базою історичної боротьби протестантського нідерландського населення з католицькою іспанською імперією, що закінчилася визнанням нідерландської незалежності в році 1648-му, тобто за якихось сім-вісім літ перед тим, як дістався туди Мазепа. Крім того, на ґрунті віри Мазепа мусів бути особливо доткливий, бо вся родина його одзначалася побожністю своєю; мати вмерла ігуменею Київського монастира, єдина сестра скінчила свій вік також черницею, та й для самого Мазепи церква була великим і святим ділом.

Аналогія між Нідерландами й Україною кидалася в очі людям XVII століття; про неї згадує й сам Богдан Хмельницький в своїх пересправах з поляками, і було б просто дивом, коли б її не освідомив собі й Мазепа, що був, як відомо, ціле життя своє видатним знавцем сучасних йому міжнародніх взаємовідносин. Про самий факт одходу Мазепи од короля козацькі літописи дають дуже короткі відомості.

Сталося це року 1663-го, в час, коли Україна поділена була на два гетьманства: на Правобережжі, під польською рукою, гетьманував Тетеря, на Лівобережжі, під московською, — Бруховецький. На залик Тетері польський король Ян-Казімір розпочав війну з Московією

і вийшов походом з метою повернути назад до Польщі Лівобережну Україну. На Білоцерківщині польське військо з'єдналося з козаками Тетері, і звідти вони разом вирушили на лівий берег. Іван Мазепа прибув в Україну в оточенні короля. В час, коли війська розташовані були недалеко Білої Церкви, він виїхав до свого батька, що незмінно перебував у своєму родовому селі, і вже назад не повернувся. Не знати, чи перед своїм від'їздом говорив він про щось з королем, але можна припускати, що король так або інакше був про це поінформований. Бо ж хоч якою повільною була дисципліна в тодішньому



Гетьман ІВАН МАЗЕПА
(1632 - 1709)

Портрет роботи О. Куріласа XX стол.

польському війську, самовільний відхід видатного старшини, та ще й близького до самого короля, не міг би перейти непоміченим і мусів потягнути за собою коли не реальні, то хоч принаймні писані санкції. А в тім про них немає і сліду в пам'ятках, — навіть у ворогів. Мазепи.

Залишивши поляків, Іван Мазепа не зразу чинно вступив до українського руху. Явна річ,

потребував він певного часу, щоб обдивитися в умовах і обставинах, порадитись з батьком, ім'я якого стоїть під актом про приєднання місцевості шляхти до Богдана Хмельницького, може ще з якими приятелями своїми. Та обдивившись, вибрав він не польськi впливи і не московську руку, а пристав до гетьмана Петра Дорошенка, що не хотів мати над собою Польщі ні Москви, а змагався утворити самостійну Україну, нейтральну до трьох великих сусідніх держав — московської, польської і турецької. Тяжко було б пояснити цей вибір Мазепи якимсь соромом, чи тонко обрахованими персональними інтересами. Дорошенко мав під своєю владою обмежену територію з невеликим її населенням, а натомість багато могутніх ворогів, — навіть серед самих українців. Майбутність його була майже без перспектив, бо союз з Туреччиною та відповідна допомога прийшли до нього пізніше, — та й ті не

врятували його. Єдиним важливим, чисто внутрішнім і то ідеологічним, стимулом для Мазепи в його рішенні могла бути знов же таки ота сама нідерландська аналогія. І не знати, чи не натхнув він нею і Дорошенка, бо ж був він у нього визначений писарем, себто якраз до його компетенції належали справи міжнародного порядку. В кожному разі у самого Мазепи світло цієї аналогії зберегалось на протязі цілого життя, а з особливою силою спалахнуло воно, коли він, на порозі смерті, склав свій союз з Карлом XII-м та виступив збройно проти всемогутнього тоді на сході Європи московського царя Петра I.

Як здається, лише з цим припущенням і можна підходити до аналізу причин переходу Мазепи з польської служби до служби народу українському, на якій він так високо визначився перед нащадками.

Іван РОЗГІН

Матеріали до історії визвольних змагань і діяльності Українського Державного Центру в екзилі

Український Державний Центр в екзилі, як літнімний Уряд УНР, єдиний виконував і виконує державотворчу працю на протязі всього періоду еміграції від 1920 року. Тому, що ще не написана історія його політичної діяльності, а також тому, що всі архіви втрачені, ми мусимо всілякими способами вибирувати порозкидані по цілому світі історичні матеріали і негайно опубліковувати їх для майбутнього історика, а то навіть і для теперішніх „діячів“, що намагаються минулу діяльність УДЦ знецінювати.

Нижче ми подаємо один із листів чільного діяча УДЦ, теперішнього Голови Виконного Органу УНР-ади Миколи Лівницького, що знайдений в приватному архіві покійного пастора Павла Крата.*)

Оригінал листа зберігається в архіві Українського Євангельського Об'єднання Північної Америки, куди був переданий разом з іншими вартісними архівними матеріалами вдовою покійного п. пастора П. Крата.

Лист написаний п. Лівницьким як представником міністерства закордонних справ, на той час керівником

Пресового Бюро при Уряді УНР, в зв'язку з дорученням покійному пастору П. Кратові виступити з відповідною декларацією на Українському Конгресі в ЗДА.

Ми подаємо лист без всяких коментарів, бо зміст його говорить сам за себе.

Берн, 11-го травня 1940. Високоповажаний Пане Пасторе, Ваш лист переслано моєму Батькові, одначе я сумніваюся, чи він встигне вислати Вам листовне, чи навіть телеграфічне повновластя на репрезентування Уряду УНР на Конгресі Українців у Вашингтоні. Зрештою, я думаю, що Уряд певно не буде уважати можливим дати такі повновластя (поминаючи, безумовно, повне довірря, що до Вашої особи), бо з огляду на брак, протягом майже року, зв'язків з Америкою, дуже трудно було би дати такому представникові стислі інструкції для складання компетентних декларацій. Отже, я думаю, що Уряд міг би лише дати доручення бути його обсерватором, оскільки ніхто з його членів тепер прибути до Америки не може. З того боку, як представник нашого міністерства закордонних справ і один з керівників Пресового Бюро при Уряді, я прошу Вас ласкаво не відмовити бути обсерватором Пресового Бюро при Уряді УНР на Конгресі.

*) Павло Крат: народжений 10. 10. 1882 року на Лубенщині. Номер 25. 12. 1952 р. Один з перших членів Революційної Української Партії і близький приятель Президента Андрія Лівницького. Пізніше український громадський і церковний протестантський діяч в Канаді. Один з перших основників і Пастор Української Євангельсько-Реформованої Церкви в Західній Україні. Видавець і редактор журналу „Віра та Знання" в Торонто, Канада, в 1922 р. Свігський і релігійний публіцист. Автор книжки „Українська стародавність", яка саме тепер друкується в Торонто, Канада. — Повніші дані подав ласкаво п. Пастор Боровський, за що складає йому щирю подяку Редакція.

При цьому прикладаю Вам для орієнтації останній Комунікат Пресбюра, що висловлює погляд Уряду на сучасну політичну ситуацію. Коротко зрештукуювати позицію Уряду УНР, на чолі якого, як Ви знаєте, стоїть, як Голова Держави, Андрій Лівидський, з тимчасово виконуючим обов'язки Голови Ради міністрів проф. Андрієм Яковлевим, військовим міністром ген. Вол. Сальським і іншими, — можна так.

1. Безоглядна боротьба за повну і нічим не обмежену (жадними „уніями“, „союзамі“ і т. д.) Самостійність і Незалежність, від кого б то не було, Соборної України а етнографічних межах, в традиційній, освяченій трьохлітньою визвольною війною, державній формі Української Народної Республіки; боротьба в першу чергу проти нашого відвічного найстрашнішого ворога - Москви, що після тепер майже всі Українські Землі.

2. Цілковите перекреслення договору 1920 року з Польщею, договору, який, зрештою, від підписання Польщею Рижського Миру дійсним і зобов'язуючим для уряду УНР не був. Отже, Уряд УНР стремить до одночасного зреалізування відновлення державної Суверенности України і з'єднання всіх українських Земель чи Соборности, яка завжди була Ідеалом Нації і якої ніколи не зрікався Уряд УНР, та яка сьогодні стає практичною вимогою для української політичної тактики.

3. Що до сучасного збройного конфлік-

Євген ПАСТЕРНАК

Політика в літературі і критиці

Признання літературної нагороди Нобля московському письменникові Борису Пастернакові, реакція на це кремлівських володарів і вимушене зречення Б. Пастернаком цієї нагороди — все це події, що викликали такий широкий відгомін у цілому Світі, що дехто із західних журналістів порівнює реакцію Заходу на цю подію з реакцією проти здушення Москвою угорського повстання. Проте випадок з Б. Пастернаком і угорське повстання це події не співмірні зі собою щодо глибини і трагізму їх змісту. Але є несумнівна подібність щодо психологічних наслідків, які ці події викликали по обох боках Залізної Заслони, а також і в мотивах, що спонукали Москву до брутальних вчинків без уваги на реакцію світової opinio.

У випадку угорської революції треба було народам, ошасливленим „народньою демокра-

ту в Європі, то Уряд УНР, констатуючи, що Україна тим конфліктом безпосередньо ще не заторкнута, та що обидві воюючі сторони в минулому не виявили належного розуміння визвольних змагань України і не дали їй своєї допомоги, а на майбутнє не висловили свого погляду до питання відновлення нашої Самостійної Держави, та твердо стоючи на тій позиції, що в усяких обставинах треба керуватися лише виключно життєвими інтересами нашої многострадальної Нації, — Уряд уважає, що провідні українські політичні кола повинні дотриматися неутральности і стриматися від сіяння ворожнечі до одної чи другої воюючої сторони; натомість Українці повинні піти на співпрацю з тою державою чи блоком держав, які визнають наші національні домагання і підтримають нашу боротьбу за Самостійність Соборної України. Розуміється, що це не перешкоджатиме Українцям мати індивідуальні симпатії до тих чи інших народів та льояльно виконувати свої обов'язки супроти тих держав, де вони перебувають.

Я Вам був би вдячний, Пане Пасторе, якби Ви ці позиції Уряду УНР могли подати до відому Конгресу та оголосити їх в пресі.

Прийміть, дорогий Пане Пасторе, мої найліпші привіти. З правдивою пошаною Микола Лівидський.

На прикінці, вважаємо своїм обов'язком висловити подяку п. Пастору Володимирі Боровському за ласкаву згоду і дозвіл використати оригінал листа для опублікування.

тією”, на прикладі показати, що усякого роду спроби повстання проти Москви є безнадійні, що Москва має досить сили і відваги, щоби здушити кожную спробу бунту проти неї і що Західний Світ не відважиться прийти з реальною допомогою понесоленим народам, обмежуючись голословними деклараціями і реверансами у бік вміраючих на барикадах революціонерів. Здавленням угорського повстання Москва несумнівно зміцнила свій авторитет, як брутальної азійської імперії і надщербила престиж Великих Демократій.

Випадок з письменником Пастернаком Москва мусіла ліквідувати, щоби запобігти усяким спробам свобідного вислову думки письменниками в границях Червоної Імперії і щоби загнати їх усіх в рямці офіційно зобов'язуючого „соцреалізму”. Ледви чи поступовання Москви у цьому випадку можна назва-

ти мудрим: заангажовання усього советського партійного апарату у боротьбі проти одної людини не підбувало престижу „партії і уряду”, ані не засвідчило про те, що цей уряд чується певним і сильним у своїй імперії. В цьому випадку можемо говорити тільки про величезний упадок авторитету Москви як у вільному Світі, так і серед власного громадянства. Натомість Західній Світі вийшов у випадку Б. Пастернака виразно переможцем, показуючи, що уміє оцінити вияви мистецтва і вільної думки незалежно від того, де і в яких умовах цю думку висловлено.

Нагороду Нобля призначено Б. Пастернакові за усю його літературну діяльність, не лиш за повість „Доктор Жіваго”, проте певно саме ця книжка була остаточною критерієм у призначенні нагороди і саме вона здобула письменникові світову славу. Розголос і слава були обумовлені різними обставинами, але у великій мірі тим, що ми називаємо „політикою в літературі”, мимо того, що сам Б. Пастернак застерігся, що він не є політичним пропагандистом, і що його книжка не є пропагандивним памфлетом. Усіх читачів і критиків „Доктора Жіваго” вражає факт, що, не зважаючи на 40-річне перебування в СРСР, Б. Пастернак пише як суверенно свободна людина, висловлюючи у своїй творчій глибоку віру в незнищенність вселюдських ідеалів: віру в Бога, віру у живучість ідеалу справедливості і свободи не зважаючи на найважчі умови „замороження душ” в Московській імперії. Один із американських журналістів пише, що „найбільшим парадоксом є те, що з комуністичної Московщини, де офіційно не визнається існування Бога, Б. Пастернак написав сповідь людини, на яку ледви чи зміг би здобутися хтось із письменників Християнського Заходу”.

Ми залишаємо на боці мистецьку оцінку твору Б. Пастернака знавцям літератури і хочемо тут торкнутися глибокого політичного значення цієї книжки, бо ж саме політичні моменти піднесені тут казали володарям московської імперії виповісти війну одній людині, війну, що згоріла була засуджена на програну цією імперією, бо ж ніхто нині не зможе вимагати жакхливої правди, написаної про Московщину саме у цій книзі московського письменника. Це певно пам’ятає і „сам” Нікіта Сергеевіч, бо ж згідно з приповідкою його народу „что написано пером, того не вирубиш тапаром”. Тим більш комічно виглядали „партія і уряд”, вимахуючи цим „тапаром” у безглузді і смішній війні проти одної людини.

Ідеї, піднесені в „Доктор Жіваго” вдаряють в серце більшовицького комуністичного вчен-

ня. „Я не люблю таких слів, як «культура», і «епоха», — каже Б. Пастернак устами своїх героїв: „ці слова неясні. Так, як я це бачу, людина створена з двох первнів: Бога і праці. Кожний етап людського розвитку був наслідком повільної і довгої праці багатьох поколінь. Такою працею був Єгипет, потім Греція. Теологія Старого Заповіту і його пророки були третім етапом. Цей останній етап був заступлений іншим, що все ще сповнюється в наші часи — це є Християнство”.

Говорячи про концентраційні табори смерті на півночі Московії, Б. Пастернак пише: „Несподівано постала можливість зголоситися (з концтабору) добровольцем в карні баталіони на фронт (в часі війни). Після цього — атака за атакою, миля за милю електрифікованого колючого дроту, місяць за місяцем барабанного артилерійського вогню. Вони назвали наш відділ баталіоном смерті. Він був майже знищений. Однак, уяви собі: усе це пекло було нічим, це було благословенням супроти страхіть концентраційного табору, і то не тому, що тут були кращі життєві умови, а чомусь іншому. . .” „Війна прийшла, як подих свіжого вітру, як знак визволення, як всеочищуюча буря. . .” „Колективізація була помилкою, але тому, що ніхто не зміг до цього признатися, тому було застосовано терор, щоби зробити людей нездібними до думання і до осуду і щоб змусити їх бачити те, чого немає, та признавати те, чого не бачать очі. Саме тому був нечуваний терор Ежова і проголошення конституції, якої ніхто і ніколи не думав виконувати, та переведення виборів без можливості вільного голосування”.

„А коли прийшла війна з її страхіттями і подихом смерті — то все це було благословенням супроти нелюдської сили брехні, це було полегшою і як би припиненням листкування карток смерті”.

Можна було б навести багато більше текстів з книги Б. Пастернака, текстів, що звучать як акт обвинувачення супроти Московії і її володарів. Такі акти обвинувачення виписуються нами тут на еміграції, схвалюються усіми державами в Об’єднаних Націях і видно, більшовики привикли до цього. Проте, тепер ці обвинувачення вийшли з рядів найбільш вірноповіданих імперій, з під пера москвича і заслуженого автора у Советському Союзі. І саме це випроваджує „партію і уряд” з рівноваги.

Українська преса і громадянство з великим зацікавленням слідкували за випадком з Б. Пастернаком. Завваги нашої преси здельбішого об’єктивно навітлювали перебіг цієї справи. Лиш деякі наші газети шукають поза кулісами цієї події того, чого немає, суг-

геруючи, що це — „галас знечев'я”, і тому що цей „припадок використали одностудці, чи радше одновірці, Пастернака на Заході...” і саме тому „Пастернак став на Заході „святим”... (див. „Гомін України” з дня 29. лист. 58). Коментатор „Тайму” стверджує факт, що Б. Пастернак не є союзником Заходу у холодній війні проти большевиків. Його повість основана на „глибокому християнському гуманізмі, що опонує однаково проти матеріалізму Сходу і Заходу”. Тим більше Б. Пастернак не є нашим союзником у війні України проти Московії, так як не були прихильни-

ками української ідеї і інші московські письменники від Пушкіна до Горького. Для нашої української справи не шукаємо союзників в рядах москвичів, не сподіваючись їх там зустрінути.

Проте факт, що удар в мури Кремлю був вимірний у цьому випадку москвичем і лояльним до цього часу обивателем імперії не тільки не применшує сили цього удару, але її збільшує. У війні проти Московії використовуємо кожний акт, що розхитує кремлівські мури.

Михайло КУЧЕР

Наші „успіхи”

Всі організації та установи на еміграції одноголосно нарікають на порожнечу в касах, яка унеможлиблює більш-менш нормальну працю. Скаржитись на зменшення прибутків Український Конгресовий Комітет в США, Товариства Прихильників УНР, та інші менші організації. А у світі без грошей ані жити, ані померти.

У той час, як прибутки в наших касах меншають, в загальному українська еміграційна маса у всіх місцях поселення, за винятком Південної Америки, обростає добробутом, який людям навіть ніколи не снився. І добробут той не так вже заслужений.

При кожній відповідній нагоді українці в США тішаться, що їх тут аж півтора мільйона. Але жергвенність отих півтора мільйона, поза першими роками запаморочення, майже жадна. Люди мають гроші на все, крім своєї національної політичної та культурної праці.

Відповідальні чинники за безнадійний стан нашої справи у чужому світі складають вини в першу чергу на брак засобів. Можливо, що у такому твердженні не все й правда, але без грошей на чужині (як і зрештою вдома) не можна нічого зробити. Одноголосно стверджуємо, що стіну байдужості не можуть пробити найбільш патетичні заклики в пресі або устні на академіях. Українська політична еміграція виробила собі досконалий імунітет на всі заклики грошевого характеру, хоч взагалі до грошей вона дуже й дуже не байдужа. Можна сказати, що жергвенність української політичної еміграції обернено пропорційна до її можливості, себто чим більше можливість, тим менша жергвенність.

Тому може й не дивно, що на еміграції час до часу, як центри інфекційної хвороби, спалахують „дискусії” на тему „держави” над Дніпром, над розмірами її „суверенності” (невом може бути частина суверенності), та важливості членства УССР в ОН.

Така „дискусія” — яка справді вільна подібна на мало відповідальну балаканину — це дуже дешевенька індульгенція, яку українська політична еміграція продає сама собі для заспокоєння власного сумління.

Коли справді над Дніпром є „держава”, що не сьогодні завтра стане цілком самостійною, то нам, політичній еміграції, залишається тільки турбуватися власним матеріальним добробутом, і нічим більше. Все зробиється, або вже робиться без нас, без нашої праці, без нашої жергвенності.

Коли ми програли політичну боротьбу, то певна частина нашого громадянства з легким серцем увесь тягар звільнення батьківщини з-під советсько-московської окупації переклала на плечі найбільш упослідженої в системі УССР людини, на колгоспника.

Український інтелектуал в УССР вже давно зрадив національній ідеї і став на беззастережену службу окупантові. Тому дехто на еміграції справу звільнення нашої батьківщини узаалежнює насамперед від економічних чинників, немов ми тут марксисти, і вважає, що чим більше виздихає корів від недоїдання в українських колгоспах, тим ближчий до нас день звільнення України.

Майже нічого або дуже мало говоримо про той політичний наступ, який окупант веде на всіх ділянках життя в Україні — в театрі, кіні, школі, літературі та на економічному секторі. Ми навіть теоретично боїмося собі усвідомити, наскільки окупант вже потрапив зсоветизувати психіку української людини.

Стан в Україні на всіх ділянках життя так загрозливий, що еміграція мала б подвоїти і потроїти зусилля. Але чи маємо ми що подвоювати?

На практиці наш стан цілком протилежний. Наша праця, органічна праця української політичної еміграції, слабшає з року на рік. Її все тяжче провадити, бо вона повинна тягарем лягати на плечі буквально жменьки людей, дон-кіхотів, які не знаходять зрозуміння навіть у власному суспільстві. Логіка тут аж запаморочливо проста. Ті люди, що й дотепер щось роблять для своєї справи — роблять, мовляв, це тому, що не можуть пристосуватися до вимог американського життя, не можуть включитися в американську систему, тож,

природно, працюють для „національної справи“. Ані заплата, ані подяка таким людям не належить. Тільки, мовляв, їх власна недолугість залишила їх в національному секторі, що на практиці означає часто старший вік і гуманістичну освіту.

Купівля апартаментів та будинку часто вважається достатньою підставою на те, щоби залишити „національне гетто“, вийти з нього у „власному“ авті та безслідно потонути у чужому морі.

Українська „гумористика“ гідно асистує такому поглядіві і собі насміхається над старими заслуженими в минулому військовими, що мусять на старість тяжко і чесно працювати на невідповідній праці на своє утримання, та пропонує їм „легші мітли“. І така плебейська „гумористика“, на жаль, не знаходить найменшого спротиву в суспільстві.

Та ж сама „гумористика“ потрапила навіть свого часу насміятися над пам'яттю Тараса Шевченка. Коли б, мовляв, він тепер був на еміграції, то „клінував би“.

Із поганим станом наших фінансів на еміграції тісно зв'язана не так вже і неважлива справа, яку не прийнято публічно зачіпати, і тому еміграційна преса про таке явище нічого не згадує. Мовляв, „вільна земля Вашингтона“, а український редактор воліє оптимістичні статті, які „підтримують на душі“.

Українська політична еміграція часто щиро обурюється, коли нам на чужині діється національна кривда. Ми критикуємо радіо „Визволення“, або український відділ „Голосу Америки“ за їх цілком неефективну працю. Ми всюдю вбачаємо ворожу московську або москвофільську руку, яка все діє нам на шкоду. Дуже часто наші підозріння в тому напрямку правдиві, і обурення має підстави.

Мало хто з чужинців, нарікаємо ми, шанує нашу визольну боротьбу, мало хто знає про неї (і не хоче знати). Ніхто, або майже ніхто, не шанує крові, що її проляляли кращі українці за своє визволення.

І ми обурюємося не безпідставно. Ми вимагаємо від чужинців, щоби їх політика була етична, щоби їх діла не розбігалися із словами.

Коли ж спробувати таку загально зобов'язуючу засаду пристосувати до нас самих на чужині, а спеціально в США, то вийде глибока прірва між нашими словами і вчинками.

Всі люди люблять розваги, ходять до театру, до кіна, в оперу, читають газети. Розваги такі культурні і проти них не можна мати нічого проти. І тут починається „але“.

Коли, наприклад, у Нью Йорку появляється фільм „Война і мир“ за відомим романом Л. Толстого тої ж назви, то українців охоплює таке пожавлення, яке тільки можна спостерігати серед американців, коли відбуваються річні бейсбольні змагання. І тоді українська еміграція просто хмарою суне дивитися на той фільм. І після того один другого радісно запитують: Ну, що? були? бачили?

Коли б хто мав відвагу відповісти, що не був, не бачив, і не має наміру бути і тим самим допомагати

своїм грішним ворожу нам справу, то у відповідь був би погляд (такий був) цілковитого спантеличення.

Те саме помічається, може тільки в менших розмірах, коли в Нью-Йорку йдуть московські опери „Євгеній Онегін“ або „Лісова Дама“. І як тоді не піти, та ще з цілою родиною? Ну нащо й досі культурний шовінізм?

Але найгірша справа у нас з пресою. Українські часописи на чужині живуть з дармової праці журналістів. Післяплати вистарчає з бідую на те, щоби оплатити друк та папер.

І, одночасно, багато тяжко запрацьованого українського гроша йде на підтримку ворожій антиукраїнській пропаганді, що її регулярно провадить та, мила якійсь частині українців, московсько-жидівська преса. Ця преса регулярно зневажає всі прояви українського національного життя, а така таємнича істота, як український політичний емігрант, із задоволенням купує її, регулярно за неї платить (в борг не дадуть) і захищаючись читає, читає, читає...

Як не підходити до такого явища — спокійно, з обуренням, із зневагою, чи вишуканою іронією — вияснити його тяжко.

Розмови з тими, хто своїми грішми регулярно рік-у-рік довгий час оплачує антиукраїнську некультурну пропаганду — нічого не виясняють. Часто такі люди обмежуються туманною заявою, що „нам треба знати“. Зауваження про те, що „знати“ нема чого, бо москалі нас зневажають століттями, постійно, і від того „знати“ наш стан не кращає — нічого не помагають.

Постійні читачі чужої ворожої нам преси навіть з якоюсь радістю, із незрозумілим задоволенням діляться відомостями, як зневажає та ображає українців газетка, яку вони довгі роки регулярно підпирають своїми грішми.

В якому дивному становищі опиняються всі наші горді пляни про мільйонові фонди! Якби так скласти всі гроші, які українська еміграція видає на оглядання чужих ворожих нам фільмів, на відвідування московських опер, на купування антиукраїнської вульгарної преси, то напевне наша еміграційна „гумористика“ мала б менше об'єктів для свого „гумору“ і не могла б тоді пропонувати заслуженим військовим „легші мітли“.

Таємничість явища щирого захоплення української еміграції антиукраїнською пропагандою поглиблюється тим, що роблять це люди (захоплюються), яким не можна заклинати проявів українського патріотизму.

Із задоволенням читають антиукраїнську пропаганду не тільки рядові люди, але й ті, які знаходяться на поверхні українського культурного і політичного життя, тому боротьба з таким явищем аж по сей день цілком безнадійна.

Тут слід порушити ще одну справу, яка не без відношення до вже розгляненої. Серед наших інтелектуалів на еміграції ще й досі не вирішено питання про „світовість“ московської літератури. Конкретно, на доповіді п. Кошеліця, редактора „Української літературної газети“, в Літературно-Мистецькому Клубі в

Нью-Йорку виникла коротка, партизанського характеру, суперечка на тему „світості“ московської літератури. Її „світості“ була заперечена з рядів слухачів, але не захитало її визнавця, п. Дивнича. Вийшло так (між іншим, чи ні), що українська еміграція не має іншої журби, як турбуватися, хоч би й спорадично, „світостію“ московської літератури.

Припустімо, що московська література „світоста“, себто, що вона на своїх стегях має загально людські гасла, що вона стає в обороні покривджених в індивідуальних та міжнародних розмірах. Чому тоді така література не виховала жадного справді гуманного московського володаря. Чому вона не виховала гуманну московську інтелігенцію. Як відомо, майже вся московська інтелігенція (поза еміграційною, що також зоологічно ворожа усьому українському) без усякого внутрішнього конфлікту стала на службу советсько-московському режимові народодивчства.

Кожний долар, який українська політична еміграція видає на підтримання ворожій нам пропаганді, б'є нас з матеріального і морального боку. Ми занадто легко осуджуємо чужий світ за його байдужість до терпіння нашого народу, але такі обвинувачення вимагають послідовності і від нас самих, а саме елементарного шанування самих себе і своїх жертв, що полягає в обороні права на життя українського народу.

Не легко відповісти на питання, чому на сорок першому році проголошення ІV універсалу ми на еміграції маємо такі негативні явища. Може тому, що на чужині нема обов'язуючих авторитетів, бо тут кожен сам собі пан і виявляє своє дійсне обличчя?

Недавно наші газети були повні повідомлень про проголошені українські дні в США, про українські прапори на міських управах, про молитви за Україну в Конгресі США. Очевидно приємно. Очевидно і реалізація того коштує багато труда. Але виникає прикре питання — чому в США так легко отримати від губернатора стейту проголошення українського дня? Чому американські сенатори і конгресмени так легко моляться за Україну? Чи не тому, що такі явища не мають жадного практичного значення і вони до нічого не зобов'язують американських політиків?

Американських політиків вони не зобов'язують, але їх байдужість має коли не захопити, то змусити нас до більш видавньої праці для нашої справи.

На практиці ж маємо зовсім протилежне явище, коли українські політичні емігранти добровільно жертвують на видання „Незвращенной истории Украины-Руси“ — мапевне огидного нашквілью на справжню історію України.

Підкреслювання здобутків у пресі має і мусить іти в парі із наголошенням недоліків. Недавно проголошений УКК проект зібрати мільйон доларів для пропаганди української справи очевидно фантастичний в умовах нашої байдужості. Але його фантастичність ще збільшується у зв'язку із недавнім перебуванням у США Мікояна.

Певні американські кола майже тріумфально прий-

мали його. Були демонстрації проти Мікояна. Але що конкретно зробив УКК — його нью-йоркська централь для зменшення тріомфів Мікояна? Таж лавіть маленька непомітна групка вірменської еміграції спромоглася на радієву аудіцію в англійській мові, в якій було виявлено гірку правду про Мікояна та сказано обов'язуючі слова попердження. Але нью-йоркська централь УКК чомусь таємничо мовчала. Чи може це збільшити фонди УКК?

Хто має проломити коло взаємних обвинувачень — громадянство, чи ті інституції або організації, які мають амбіції пропагувати нашу справу — не можна ліришити тільки теоретично. А навіть, коли б таке рішення преса запропонувала, то воно для жодної сторони не мало б обов'язуючого значення. Тому все, що можна зараз зробити, це при кожній нагоді звертати увагу, що ми для Вашингтону не існуємо як політична група.

Зі сторінок великих і впливових американських газет та журналів зовсім зникло слово Україна. Ще кілька років тому при перерахованні поневолених Москвою народів згадувано Україну. А тепер про нас панує мовчанка змови.

Натомість суб'єктивно добре задумані українські акції на чужині не приносять нам користі. Так є із новою активізацією на еміграції в США, конкретно в Нью-Йорку, в справі хвильовизму — справжньої його оцінки та суду над ним.

Люди, які щиро вірять у негативне значення Хвильового для пореволюційної України, розливаються у другорядних моментах і не здібні вказати на головний тяжкий гріх того руху, його проповідника та послідовників.

Негативне значення Хвильового і всіх його послідовників не тільки у тому, скільки злочинів він зробив особисто, як і не тому, на якій сторінці свого твору на еміграції згадав пізніше його якийсь письменник.

Група лівих есерів-боротьбистів, а пізніше хвильовістів має на своєму сумлінні тяжкий гріх, який не легко спокутувати. А саме — ці люди у своїй політичній наївності повірили Москві та Ленінові. Вони думали так: не може бути за існуючих обставин жовто-блакитної України — УНР, то нехай буде червона.

Ленін із своїми думками про національне питання дуже легко обманув ту групу і поставив її, занадто хитрих малоросів, у таке становище, з якого, крім самогубства, не було іншого виходу. Але і самогубства тут нічого не допомагають, бо ті люди, визнавши в Москві ідеологічний авторитет, знову штовхнули українську визвольну справу у всеросійську орбіту і зробили її внутрішньо російською (чи московською) справою. І тому вся пізніша тактика ляха, мудрого по шкоді, із істеричними „дсть“ не має більшого значення.

Недавно п. Сас-Яворський, відомий із своїх телевізійних конкурсів у США, в яких він виказав себе неабияким знавцем американської історії, виступив

ІМЕННИНИ ПРЕЗИДЕНТА У Н Р.

Президент У Н Р
Др. Ст. ВИТВИЦЬКИЙ
кол. Секретар Закордон. Справ ЗУНР.

із доповіддю про методи своєї праці та її форми на пленарній конференції УВАН у США у Нью-Йорку.

Крім виступів у телевізії п. Сас-Яворський також промовляє перед студентами вищих шкіл Америки. Він пробує знаходити аналогічні процеси та явища в американській та українській історіях і, працюючи способом аналогії, старается проштовхнути у свідомість своїх байдужих слухачів, які не знають жадної історії, включно із своєю власною, деякі відомості про Україну.

Подібність деяких процесів української історії та американської очевидно дуже дискусійна, та, як видно на прикладі п. Саса-Яворського, навіть контрверсійна. Некомпетентному в історії навіть свого власного народу американському слухачеві можна говорити про такі подібності, але вже українцеві тяжче.

Не буду робити порівнянь американської та української історії, бо це сама по собі велика й відповідальна тема. Хочу обмежитися тільки одним ствердженням, що аналогії п. Саса-Яворського не завжди можуть вийти нам на користь. Саме поняття американського народу дещо умовне. Це мішанина всіх можливих рас та націй, об'єднаних тільки одним головним бажанням добре жити матеріально.

А тепер дуже умовно про наслідки.

Всі зусилля наших наукових інституцій, об'єднане зусилля української преси, діяльність УКК і т. д. сьогодні дають до смішного мізерні результати, або не дають жадних.

Недавно американська преса всіх напрямків уділювала багато уваги Мікоянові, який відвідав США і в небувало нахабний спосіб пропагував тут ідеї советсько-московського комунізму.

Великий і мабуть впливовий американський тижневик „Юнайтед Стейтс Ньюс енд Ворлд Репорт” у числі з 23. січня 1959 року дає точний перегляд успіхів вїзиту Мікояна в США. Одною темною тяжкою плямою на тріумфальній подорожі Мікояна були демонстрації мадярів та українців. Але у звіті названого тижневика марно шукати в США українців. Тижневик згадує Нью-Йорк, Сан-Франціско, Лос-Анджелес, Клівленд, Чикаго та Вашингтон. У всіх тих містах був Мікоян. Всюди там живуть українці, але американська преса їх не помічає. Одночасно згадано окремо німців та австрійців, поляків, чехів, мадярів і москалів.

Цікаво, за яку Україну 22-го січня молився американський конгрес і як багато американських конгресменів та сенаторів показали б на малі хоч приблизно Україну.

**НЕ ЗАБУДЬТЕ ЗАПЛАТИТИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОДАТОК 22 СІЧНЯ
ЗА 1959 РІК!**

**ПІДТРИМУЙТЕ ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР У Н Р
З ВЕЛИКОДНИМ ПРИВІТАННЯМ ПОШЛІТЬ
І ДАТОК НА УКРАЇНСЬКУ НАЦІОНАЛЬНУ
РАДУ!**

Як минулого, так і цього 1959 року вітали Президента У Н Р д-ра Степана ВИТВИЦЬКОГО на передодні Ріого імени, вечером 8 січня в Представництві У Н Р у Нью-Йорку представники організацій, що стоять на платформі УНРади.

Урочистість відкрив голова Представництва д-р Є. Приходько, а перше слово привіту для Президента виголосив голова УНРади Іван БАГРЯНИЙ, вітаючи Високого Імениника в імені УНРади. В імені фракції УНРади вітав Президента голова Представництва д-р Є. Приходько, а далі ген. О. Загородський від Орденської Ради Лицарів Ордену Залізного Хреста, полк. А. Валійський — від Нью-Йоркського відділу ОБВУА, сотн. Іван Лютний-Лютенко — від Українського Воєнно-Історичного Інституту в США, май. ІІ. Шпірук — від Т-ва Прихильників У Н Р у Нью-Йорку, Є. Федоренко — від ОДУМ-у, д-р Гр. Нічка — від ДУКЦА, дир. Ів. Шепарович — від Укр. Фінансового К-ту.

На урочистості, крім того, були присутні: проф. Ів. Кабачків, д-р Ів. Драбатий, інж. З. Івасинин, В. Новицький, інж. Ірина Шох, д-р Авдиківський, В. Кулій, А. Дорошенко й інж. А. Зубенко.

Від Орденської Ради Лицарів Ордену Залізного Хреста, репрезентованої ген. О. Загородським і старшинами Армії У Н Р А. Дорошенкою і А. Зубенком, Цар Президент одержав цінний подарунок: Ріого портрет великих розмірів і високої мистецької вартості, виконаний олійними фарбами малярем Дм. Поторокою, сотником Армії У Н Р і Лицарем Ордену Залізного Хреста.

Привітальний акт закінчився скромним прийняттям, під час якого зібрані, разом з Президентом, проспівали кілька різдвяних колядок.

Президент УНР д-р Ст. Витвицький є одним з активних творців Акту Злуки українських земель в єдину УКРАЇНСЬКУ НАРОДНЮ РЕСПУБЛІКУ і, як Секретар Закордонних Справ Західної УНР, був у числі її репрезентів у Києві на урочистій проголошенні Акту 22 СІЧНЯ 1919 року.

На урочистостях Великих Актів 22 Січня 1918 — 1919 р. р. Президент д-р Ст. Витвицький був цього року присутній у Нью Йорку 25 січня, а в Чикаго й Скрантоні був головним промовцем на величавих академіях. В Монреалі, Канада, Пан Президент мав особливо сердечну зустріч і прийняття не тільки від українського канадійського громадянства, але й від офіційних урядових і муніципальних чинників, одержавши всі почесні й увагу, які належать найвищим особистостям чужих, заприязнених держав.

13 березня ц. р. сповнилось **75 років життя Президента УНР д-ра Степана Витвицького.** Ювілей підкрився зовсім несподівано і визначна дата 13 березня цього року проминула була зовсім не поміченою та виявлена вже несподівано пізніше. З ініціативи Представництва УНР у Нью-Йорку утворився окремий комітет для відзначення цього визначного ювілею, що є не лише ювілеєм Найвищого Репрезентанта Державності УНР, але разом з тим і святом усієї УНР-івської спільноти в цілому світі. Віддані у глибокій пошані, складаємо найкращі градуляції **Його Ексцеленції Президентові УНР Д-ру Ст. Витвицькому**, щиро бажаючи Йому здоров'я й сил дочекатися кращих днів для нашої Батьківщини, якій Він ціле життя служить. Сподіваємось, що організоване українське патріотичне громадянство належно відзначить цю подію по всіх місцях свого поселення і особливо в Новому Світі, який став для Високого Ювілянта гостинним тереном для праці по визволенню поневоленої України.

80-ті роковини життя Пані Марії Лівницької, Вдови по пок. Президентові УНР **А. Лівницькому.** — Вдова по пок. Президентові УНР Лівницькому Пані Марія Лівницька народилася 9 квітня 1879 р. в Бердичеві на Україні в родині Варфоломія Семеновича Ткаченка. Рано втративши матір, Пані М. Лівницька була вихована люблячим та уважним батьком, що був людиною високих моральних чеснот та дуже релігійною. В домі свого батька Пані Марія навчилася любові до ближнього, дисципліни та серйозного ставлення до своїх обов'язків. Освіту одержала в Києві в Подільській гімназії, а восьму класу скінчила в Київській Фундукаївській гімназії. Ще в пансіоні при Подільській гімназії Пані Марія заприязнилася з сестрою свого майбутнього чоловіка Андрія Лівницького і разом з нею вступила до укр. Студентської Громади, а потім до Р.У.П., де працювала під керівництвом свого чоловіка. Одним з головних обов'язків Пані Марії було друкування революційних прокламацій, що вона робила разом з Воло-

димиром Винищенком аж до часу, поки не була куплена для цієї мети друкарня. Одночасно Пані Марія Лівницька належала до Укр. Жіночої Громади, головою якої була дружина Євгена Харламповича Чикаленка.

Після закінчення університету Андрій Лівницький переїхав з родиною до м. Лубень на Полтавщині, де став головою місцевої Громади Р. У. П. Його дружина відразу стала поруч з ним до праці, головним завданням якої була пропаганда укр. революційної ідеї серед робітництва і організація гуртків робітниць на місцевих виробництвах.



МАРІЯ ЛІВИЦЬКА
*9. IV. 1879.

Коли після революції 1905 р. царська адміністрація організовувала по всій Україні жидівські погроми, Андрій Лівницький став на чолі комітету самооборони проти погромів, а його дружина Марія була його вірною помічницею і разом з ним перевозила зброю з Києва до Лубень. Їх заходами не було допущено до погрому в Лубнях. Коли царська адміністрація викрила організацію Р.У.П. в Лубнях, то Пані М. Лівницька відповідала на суді разом з своїм чоловіком і іншими за свої героїські вчинки.

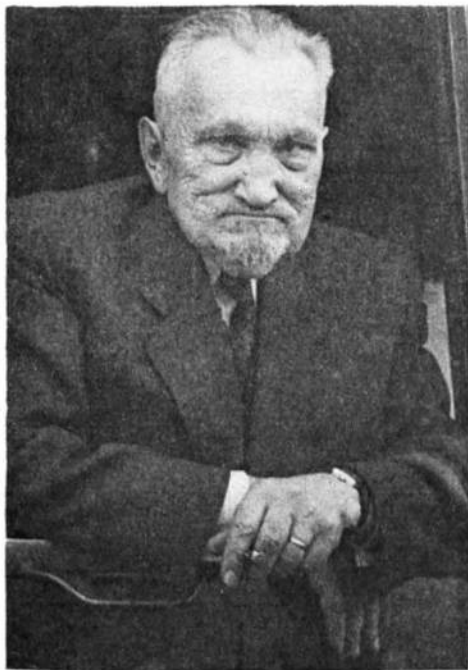
З вибухом революції 1917 р., Марія Лівницька відрядила знов втягнулась у роботу, працюючи серед селянства в Золотоноському пов. на Полтавщині. Але ця праця тривала не довго, бо Марія Лівницька мусіла переїздити з місця на місце з своїм чоловіком в усіх етапах його революційно-політичної кар'єри аж поки разом з ним не виїхала на еміграцію. Але й тут вона не покидає праці. Довгі роки стоїть на чолі Союзу Українок Емігранток, опікуючись воєнними інвалідами та займаючись національним вихованням дітей українських емігрантів.

В році 1945 Марія Лівницька разом з родиною опиняється в Німеччині і разом з іншими українцями бі-

дує по таборах ДП, а в 1957 році переїжджає до своєї доньки до Нью-Йорку, де живе й досі.

Докладніше біографії Папи Президентової не подаємо. Це зробить Сама Високодостоїнна Ювілятка у своїй книзі-спогадах, які вже є готові до друку й які, сподіваємось, незабаром матимемо в руках.

Бажаємо Високодостоїнній Марії Варфоломійівні в доброму здоров'ї й душевному спокою дочекатися кращої долі для знедоленої України, для Неї Самої й для Тих, що разом з Нею змагалися за краще майбуттє рідного народу!



**Президент УНР
АНДРІЙ ЛІВЦЬКИЙ
незадовго перед смертю.**

В 5-ті роковини смерті Президента Андрія Лівцького. — 17 січня цього року сповнилось уже 5 років, як у Бозі спочив на віки св. пам. Президент УНР Андрій ЛІВЦЬКИЙ. З цієї нагоди, заходами Державного Представництва УНР в США, відбулися урочисті панахиди по Покійному: у неділю 18 січня після Служби Божої в Катедральному Храмі Св. Володимира на 82-й вул. у Нью Йорку панахиду за спочилого Боярина Андрія відправив Архиепископ МСТИСЛАВ, за приявности Вдови Покійного Президента, Папи Марії Лівцької з Родиною: донькою, зятем, внуками й правнуками та численною громадою вірних, а в наступну неділю, 25 січня, — в Катедральному Соборі Св. Тройці на Брум стріт, Нью Йорк, панахиду відправив Архиепископ ПАЛАДІЙ з численним духо-



**Пам'ятник на могилі Президента Андрія Лівцького
(Проект проф. С. Литвиненка).**

веном в переповненому храмі. Обидва Владки виголосили відповідні проповіді, відзначивши великі заслуги Покійного для Батьківщини, якій віддав всі свої сили й великі державницькі здібности.

З нагоди цих сумних роковин годиться пригадати про ті тривожні часи зперед 20-ти літ, ту міжнародню ситуацію, в якій опинився тодішній світ і те тяжке положення, в якому перебував Уряд УНР. Було то саме напередодні страшної 2-ої Світової війни, коли світова політика шукала способів запобігти світовій катастрофі, а державні мужі найбільших світових потуг-держав пропонували різні, на їх думку спасенні рецепти для втримання світового миру. І Президент США висунув був свій такий проект. Він був не сприйнятий для Уряду УНР, що й виявилось в телеграфічній з цього приводу зверненні Президента УНР А. Лівцького до Президента США Рузвельта, що мало такий зміст:

„У зверненні Вашої Ексцеленції до голови Німецької Держави та прем'єр-міністра Італії, згадана була поміж іншими європейськими державами, яким мала б бути загарантована їх незалежність, Росія. Маю

честь звернути Вашу увагу на той факт, що Росія, себто ССРСР, не уявляє собою одноцільної держави, що вона повсталала наслідком цілої серії брутальних агресій і мілітарної окупації Української Народньої Республіки й інших незалежних держав неросійських народів, та що ця держава ССРСР, організуючи переворотову акцію Комінтерну, уявляє собою постійну загрозу світовій цивілізації. Беручи під увагу боротьбу українського народу за державну незалежність, я прошу Вашу Ексцеленцію, в інтересах забезпечення правдивого миру, взяти на себе ініціативу, щоб зажадати від уряду Москви виправдження окупаційних масковських військ з України, що уможливило б відновлення самостійної Української Держави, яка єдина може забезпечити тривалий мир і політичну рівновагу на європейському сході.

Андрій Лвицький,

Президент Української Народньої Республіки.*)

В той же час, до голови англійського уряду Н. Чамберлена, голова Уряду У Н Р звернувся окремим листом, висновки якого, за повідомленням Українського Пресового Бюро в Женеві, є такі:

„Саме того часу, коли знову говорять про складання нового пакту з урядом Москви, я вважаю за свій обов'язок привернути увагу Вашої Ексцеленції до наступних фактів.

1. Совети, використовуючи Комінтерн, проводять далі переворотову акцію в світі, акцію, яка уявляє собою постійну загрозу для цивілізації. Раз на завжди виявлена мета советської політики зостається тою самою: використувати війну поміж „капіталістичними державами” на те, щоб здійснити ідею „світової революції”.

2. Неросійські народи, що знаходяться під владою Москви, і далі продовжують, не зважаючи на їхні безмежні страждання, завзяту боротьбу проти нападника, і цей факт зменшує в дуже великій пропорції військову чи іншу допомогу, яку б могли Совети подати їх майбутнім союзникам. Що ж торкається України зосібна, то вона продовжуватиме непохитно боротьбу за визволення аж до повної незалежності, без жадного обмеження з якого б не було боку.

3. Україна ніяким побитом не вважатиме себе зв'язаною пактами, що їх заключено нелегально в її імені урядом Москви.”
15 травня 1959 р.

Продовження каденції Віце-Президента У Н Р — Президія УНРади на своєму засіданні 14 - 15 червня 1915 р., розглянувши висок двох фракцій УНРади, згідно з ст. 22 Тимчасового Закону про реорганізацію Державного Центру У Н Р, ухвалила перевести референдум до 1-го червня ц. р. в справі продовження каденції Віцепрезидента У Н Р в екзиль Ген. О. Удовиченка.

*) Переклад з „Gazette de Lausanne” у „Тризубі”, ч. ч. 17 - 18 за 1939 р.

Покликана Президією Виборча Комісія перевела в згаданому реченні таємне голосування.

Згідно звіту Виборчої Комісії, Президія УНРади на своєму засіданні 15-го листопада 1958 р. визнала прависильним продовження каденції Віцепрезидента Ген. О. Удовиченка до 10. III. 1960 року.

(За Укр. Інформ. Бюро)

До перебування Голови УНРади в США. — Перебуваючи в США, Голова УНРади Іван Багряний обрав місцем свого осідку Нью-Йорк. Тут часто бере участь в засіданнях Державного Представництва У Н Р, звідси відвідав УККА, УНСОюз і редакцію „Свободи”, склав візиту УВАН в США, брав участь в засіданнях ДУЖЦА, відбув пресову конференцію з представниками української й американської преси, був головним промовцем на святі 22 СІЧНЯ у Нью-Йорку; побував у Скрантоні, де був гостем Укр. Роб. Союзу та „Народньої Волі” та де був прийнятий маєром міста офіційно.

Після першого свого прилюдного виступу у Нью-Йорку 20 грудня м. р., відбув ряд подорожів до інших міст США, де виступив перед місцевим українським громадянством з тою ж доповіддю „БАТЬКІВЩИНА І МИ”. Такі виступи вже відбулися в Трептоні, Ньюарку, Філадельфії, де голова УНРади пробув 3 дні, протягом яких склав візити Митрополитові ІОАНОВІ, Первоієрархові Української Православної Церкви в США, ЗУА/ДК-ові, Т-ву „Провидіння” і ред. „Америка”. Як правило, після прилюдних виступів для широкій публіки, ввечером того ж дня відбувається прийняття або бенкет з тостами і промовами на його честь, як голови УНРади, на яку з цієї нагоди іноді присутні складають пожертви. Так, прим., у Ньюарку під час бенкету було зібрано на УНРаду 300 доларів. Подібно й в інших містах США і Канади.

80-ЛІТТЯ о. МИТРАТА ПЕТРА БІЛОНА

4 січня цр. Митрофорний Протоієрей о. Петро Білон, колишній старшина Військової Авіації Армії У Н Р і один з її головних організаторів, докінчив 80 років свого, повного турбот, життя, багатого виконалою ним працею для добра дорогої Батьківщини — України. Священничий сан прийняв о. Петро вже на еміграції в польському таборі інтернованих, маючи до цього покликання вже й відповідну підготовку: в 1919 році вступив був на Богословський факультет Кам'янець-Подільського університету. Перебуваючи в таборах у Польщі, о. Петро Білон близько співробітничав в культурно-освітній діячності з прем'єр-міністром, проф. Вячеславом Прокоповичем, до якого о. Білон мав за життя, та заховав і після смерті найбільшу пошану й найглибший пієтет. Тому те, коли в 1957 році УНДС в США відзначував 15-ліття смерті Покійного Прем'єра У Н Р окремою академією, то на головного промовця запросив о. Митрата Петра Білона, який, не зважаючи на поважний вік і стан свого здоров'я, та велику віддачу від Нью-Йорку міста свого осідку, з



**Митрофорний Протолерій
о. ПЕТРО БІЛОН**

радістю прийняв запрошення і дня 12. X. 1957 р. на згаданій академії вголосив блискучу доповідь, присвячену св. пам'яті свого Покійного Друга — Проф. В. Прокоповича, Якому т. ч. ще раз за свого життя надав належну прислугу, так як і Дружині Покійного Прем'єра, Пані Єлисаветі Прокопович, що з нею й по сей день утримує сердечний листовий зв'язок.

При цій нагоді мав о. Петро Білон ще й іншу, як він казав, в елику радість: Він зустрінувся тут з багатьма своїми друзями і товаришами по зброї, з якими вже десятки років не бачився й не мав ніякого контакту, бо від 1924 р. був від них відділений Атлантиком. Того року о. Петро прибув до Нового Світу і жив та діяв спочатку в Канаді, а від 1930 р. — в США.

Широю біографію о. Митрата П. Білона не подаємо, вона є читачам відома з його прецікавих спогадів, що їх вийшло вже два томи, а третій, сподіваємось, незабаром побачимо — він уже друкується в Аргентині.

Тепер о. Петро проживає зі своєю Пані-Маткою на смеритурі в місті Джиннет (Jeannette, Pa.) біля Пітсбургу, осідку останньої своєї душпастирської чинності. І ми сердечно бажаємо Високостойному Ювілятові і Його Дружині, Пані-Матці Клавдії тішитися добрим здоров'ям ще довгі роки і радіти у спокої душевним з того добробку, що його у вигляді великих культурних надбань має наша Рідна Церква і патріотичне та побожне українське громадянство. **А. З.**

Помер Григорій Довженко. — В останньому числі „Бюлетеню УНДС“, ч. 30, повідомлялося про смерть св. пам. Івана Рудичева, що наступила 28 жовтня м. р., а незабаром після того наспіла сумна вістка, що 18 грудня того ж року в тому ж Українсько-Грузинському домі-притулку для старих віком в Абондані біля Парижу, помер на 82-му році життя св. пам. Григорій Данилович ДОВЖЕНКО. Покійний був Членом Української Центральної Ради від УСДРП, сек-



ГРИГОРІЙ ДОВЖЕНКО

ретарем Професійних Спілок робітників-цукроварників в Україні, головою К-ту Укр. Соціалістичної Партії у Франції, директором Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі і членом Ради Міжнародного Центру Вільних Діячів Професійного Руху на Чужині.

Мокійний все своє життя невтомно працював для визволення українського народу, для організації українського робітництва і для розвитку української культури, і ім'я Григорія Довженка лишилось на видному місці в історії відродження України.

Поховано Довженка на тому ж цвинтарі, що й Рудичева — в Абондані.

Помер Світозар Драгоманов, син відомого вченого і громад.-політ. діяча Михайла Драгоманова. Проф. Світозар Драгоманов народився 1884 року в Швейцарії і жив там та здобував середню освіту. Вищу закінчив у Києві на Комерційному Інституті. За УНР служив у м-ві внутрішніх справ. На еміграції, в Європі, був основоположником УНДС, але згодом вийшов з цієї організації, не знайшовши серед її членства належного розуміння для пропагованої Ним ідеї Європейської Федерації. Помер Проф. С. Драгоманов 4. XII. 1958 р. в м. Рочестер, Н. Й., проживши 74 роки життя.

Проф. Степан Сірополько, відомий педагог, громад.-політ., культурний і суспільний діяч, кол. віце-міністер освіти УНР, автор багатьох праць в галузі педагогіки, позашкільної освіти, книгознавства тощо, помер в Празі 21 лютого 1959 р. на 87-му році життя. На еміграції був професором Українського Високого Педагогічного Інституту в Празі і діяльним членом багатьох громад.-політ., культурно-просвітн. організацій і установ.

ДО 40-их РОКОВИН ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА

Олександр Загородський, генерал-поручник Армії УНР, народився 10 квітня 1889 року, отже має 70 років свого воляцького життя. Головна Управа ОБВУА,

як і належить, першою відзначає цю подію окремим прийняттям на честь Генерала дня 25 квітня ц. р. у Філадельфії. Урочисте відзначення ювілею генерала О. Загородського визначив на 9 травня ц. р. у Нью-Йорку Військово-Історичний Інститут в США під дирекцією полк. К. Дацька, а нью-йоркський відділ ОБВУА, членом якого є Ювілят, вшановує його ювілей восени 1959 року.

Складаємо Панові Генералові наші сердешні гра-туляції та щирі побажання здоров'я і ще мно-гих літ, щоб дочекатися щасливої хвилини здійснен-ня тих високих ідеалів, за які збройно змагався в найкращі роки свого життя!



АРКАДІЙ ВАЛІЙСЬКИЙ,
Генштабу Полковник.

65-ті роковини полковника А. Валійського. — Генштабу полковник Аркадій Валійський докінчив 26-го січня ц. р. 65 років свого життя, що й було відзначено в тісному колі ближчих друзів Полковника і його Дружини в суботу 25 січня вечером, в їх затішному мешканні на Брукліні.

Полковника А. Валійського, відомого укр. військово-го діяча, учасника визвольної боротьби найкраще знають як виховника старшинських кадрів для української армії: був він к-ром сотні Спільної Юнацької Школи, коли н-ком її був генерал, тоді генштабу полковник, Всеволод Петрів. Після кількох років інтернатії в Польщі, був — згідно плянів Уряду УНР, — укр. контрактним старшиною в польськiм війську і на цьому становищі закінчив польськo Військову Академію Генерального Штабу. Перебуваючи в польськoму війську, генштабу полковник А. Валійський одночасно займав становище Нач-ка Штабу Військового Міністерства УНР і був довіреною особою ген. В. Сальського, на той час Міністра Військових Справ. Полковник А. Валійський був теж дуже близькою особою покійного Президента А. Лівницького і таким же залишився й для його Родни.

Полк. А. Валійський має неабиякі здібності промовця і часто виступає з доповідями на військово-фахові теми, як рівно ж в якості головного промовця на академіях з'нагоди держ.-нац. свят. Саме в день свого 65-ліття довелося полк. Валійському виступити в цій

ролі дня 26 січня ц. р. в Трентоні, на академії для відзначення 40-х роковин проголошення Соборности.

На жаль, осягнувши 65 років свого життя, полк. А. Валійський є позбавлений можливості мати заслужений відпочинок, навпаки, — турботи його зросли понад міру у зв'язку з тією тяжкою втратою, яка випала на його долю: саме від кінця січня ц. р. Дружина Полковника, Пані Марія Валійська тяжко занедужала і протягом неповних 2-х місяців згасло її, повне вояцьких пригод і турбот, життя. 25 цього березня спочила в Бозі і 28 березня 1959 р. була Архирейським чином похована на військовому православному цвинтарі при Осередку УПЦеркви в Баунд Брук,



МАРІЯ ВАЛІЙСЬКА
† 25. III. 1959.

Н. Дж. Оспротила Покійна прибитого невмишленим горем свого Чоловіка Аркадія, полковника Армії УНР, з яким майже повних 40 років ділила радість і — здебільша — горе й недолу спочатку військового, а потім еміграційного життя на чужині.

Небіжниця належала колись до визначних членів ансамблю славного українського театру М. Садовського. Театр цей, особливо в кам'янецький період існування УНР, прислужився великою мірою українському воєнству, і то не тільки тим, що давав йому духову поживу й мистецьку насолоду своєю грою, але й тим, що давав і матеріальну допомогу, улаштуовуючи театральні вистави на користь ранених і хворих вояків рідної армії, для якої зовнішній, т. зв. „культурний“ світ не хотів продати ліків, навіть за великі гроші. Особливо в катастрофальному стані опинилася та частина нашого хворого на тиф воєнства, що не в стані було евакуюватися перед навалою денікінської армії, як то було в половині грудня 1919 р. Тоді м. Кам'янець-Подільський зайнятий був Поляками, а його околиці, як от Дунаївці, Нова Ушиця тощо, — опинилися під владою денікінців, знаних своєю нелюдською жорстокістю до ненавсисних їм зрадників-петлюрівців. Театр Садовського в Кам'янці-Подільському дав кілька вистав на користь цих обездолених наших вояків, але хто ж відважний піде з цією допомогою? Не могло бути й мови, щоб таку місію до денікінців можна було вислати в чоловічому складі! Відважились на таку місію жінки — артистки того ж таки театру Садов-



Остання дорога св. пам. Марії Валійської.

На світлині видно (зправа): Президент УНР Д-р Ст. Витвицький, полк. А. Валійський, полк. Б. Барвінський, М. Дзябешко, сотн. Я. Фаргушиний, май. П. Штірук, о. митрат Дм. Лещиншин, Архiepископ Мстислав, протодиякон о. Мих. Ольховий, протопресвітер о. Лев Весоловський, проф. А. Котович. Інших учасників цієї жалобної урочистості на світлині не видно. На обіді, що, по стародавньому звичаю українському відбувся після похорону, тут же в Осередку УМЦеркви у просторій і розкішній залі, було присутніх 46 осіб.

ського, і серед них — Покійна ніні, Пані Марія Валійська. Хворі вояки в цю зимову пору лежали по хлівах та стодолах голодні й холодні просто на голій, мерзлій землі, отож їм треба було купувати не лише хліба, але й соломи, що мала б заступити шми нещасним шпитальні ліжка! Був це з боку українських Пань героїський чин і велика посвята для рідного вояцтва, і Головний Отаман С. Петлюра, що того часу був у Варшаві, довідавшись, належно цей чин оцінив. Св. пам. Марія Валійська як дорогу родинну реліквію берегла особистий лист до Неї Головного Отамана, яким він їй дякував за ту велику прислугу знедоленому і поміччю потрібуючому українському вояцтву, яку вона вчинила з безпекою для власного її життя.

Похорон Небжичні був дуже урочистий за приявності Президента УНР Д-ра Ст. Витвицького і Його Дружини, та численної громади Друзів, приятелів і знайомих Родини Валійських, головню кол. військових на чолі з ген. О. Загородським, що прибули не тільки з Нью Йорку і околиць, але й з Трентону, щоб випроводити Дружину Генштабу полковника А. Валійського в останню дорогу, а Йому скласти слова щиро го співчуття й розради в Його важкому горі. — Вічна Їй Пам'ять!

27 і 28 березня ц. р. у Торонті відбувся черговий Делегатський З'їзд Союзу б. Українських Вояків, старої вояцької організації в Канаді. З'їзд апробував минулу 3-річну діяльність Генеральної Управи Союзу, головою якої був сотн. Іван Янішевський, а генер. секретарем пор. Д. Сачківський, затвердив її фінансове

справоздання, що Його представив сотн. Ів. Липовецький, та намітив напрямні для праці в наступному триріччі. Головою нової Генеральної Управи Союзу обрано сотн. Ів. Липовецького, заступниками тт. Ю. Булата, М. Держача і Ю. Стефановича, ген. секретар пор. Д. Сачківський, М. Сокіл — фінансовий референт. Почесним Головою Союзу є ген. М. Садовський, що вхолодив з цього титулу й до президії З'їзду, головою якої був сотн. Мошинський, а членами сотн. З. Шкурупій, пор. Д. Сачківський і М. Павлішин.

Полковник М. Рибачук перейшов в стан духовний. — 5-го лютого 1959 року полк. Микола Михайлович Рибачук з нагоди переходу в стан священнослужителів УМЦеркви в США, — в супроводі Н-ка Канцелярії Президента УНР генерал-поручника О. Загородського, представився Панові Президентові, як своєму Найвищому Зверхникові. Президент Д-р Ст. Витвицький й побажав Полковникові на його новому шляху духовного життя і праці повного успіху і щасливого повождження.

Полковник М. Рибачук, приймаючи духовний сан, лишається й надає в списках вояків Армії Української Народньої Республіки.

22-го березня 1959 р., в неділю Православія, з Благословення Первоіерарха і Митрополита Української Православної Церкви в США Високонпроевасвященішого Владики Іоана, — Високонпроевасвященіший Архiepіскоп Мстислав, в послуженні Митрофорного Протоіерея о. Дмитра Лещиншина і о. Ігумена Святослава (Магалаєса), перед початком Божественної Літур-

гії в Св.-Андрієвській церкві при Осередковій УПЦеркві в Баунд Брук, Н. Дж., — рукоположив полковника Миколу Рибачука в Іподияконію, а під час Літургії — в сан Диякона.



МИКОЛА РИБАЧУК
полковник Армії УНР.

Того ж дня, після Служби Божої, о. Диякон Микола Рибачук з присутнім Архипастирем, Духовенством і Вірними — відслужив першу урочисту Панахиду по Великому Гетьманові Іванові Мазепі і всіх, що з Ним боролися за Велику Ідею, за яку далеко пізніше боровся й сам о. Диякон Микола під проводом Головного Отамана Симона Петлюри.

Бажаємо і ми Панові Полковникові М. Рибачукові повного успіху на шляху його нового служіння Рідному Народові і його Православній Церкві!

Евген Яворівський: Вождь 100,000-ної Армії. Пам'яті нач. вождя УГА, генерала-четаря Мирона Тарнавського з приводу 20-ліття смерті. Видав Клуб Приятелів Укр. Книжки. Вінніпег, 1958. Стор. 136.

Степан Самійленко: Дні Слави. Спогади полковника армії УНР. Видала УВАН в США. Нью-Йорк, 1958. Стор. 134. Обкладинка П. Холодного.

ВСЯЧИНА

40-ві Роковини Соборности українських земель відзначали, як знаємо, в січні цього року всі українці у відьомому світі некий по-своєму. І н. Василь Мудрий також по-своєму. Він не виступав прилюдно як, скажімо для прикладу, ген. П. Шадрок в Торонті, і не доказував, що дійсними творцями **22 Січня** є Міхновський, Липинський і Т. Чупринка. Н. Василь Мудрий умістив у дуже окремому, сказати б — понадпартійному органі О. У. А. „Самомоміт“, місячничковій „Новий Світ“ за 25 січня ц. р. передмову п. н. „У сокоріччя акту соборности“, в якій, м. ін., читаємо:

„Дня 22 квітня 1920 р. уряд УНР заключив відомий варшавський договір з Польщею, в якому згодився на польську границю на Збручі і таким чином односторонньо перекреслив акт з 22 січня 1919 р. про Соборність українських земель“.

І хоч договір цей формально уневажнений під час І-ої сесії УНРади з найвищого місця, то всеж, каже п. В. Мудрий, що

„зі сторінок історії цього договору вимазати не можна“ (підкреслення додані. Бюлл.).

Відповімо п. В. Мудрому словами колишнього його політичного однодумця на подібну писанину теперішнього його однодумця д-ра П. Мірчука. Останній цесцю „зраду“ Уряду УНР писав у своєму „Гомоні України“, і д-р Олександр Яворський відповів йому в „Укр. Прометей“ ч. 9 за 1. III. 1956 р. статтю п. н. „Проти брехні й аморальности в політиці“, в якій п. Мірчукові казав:

„Соборність України була зірвана нами, галичанами, ще восени 1919 р. укладенням договору з денікінцями, а потім — переходом МГА до большевників“.

Автор називає ті два договори „ганебними“ й каже, що оправдати їх можна хіба „тільки тою обставиною, що ми не були вже тоді справжньою армією, а лиш одним великим шпигателем“, додаючи при тому, що у такій же самій ситуації була й Армія УНР. Що до формального уневажнення варшавського договору пізніше, Ол. Яворський каже:

„...ніколи не було ніякої розумної підстави, щоб сл. н. президент Липинський потребував відкликати той договір. Він втратив всяке значення ще в році 1920. Коли ж таки в 1950 р. це стало, то це не тому, — як пише д-р Мірчук, — що «УНРада вступила на шлях пергтракцій з московськими емігрантми-єдиносудільниками і потребувала якогось маневру для відвернення уваги українського загала від своїх нових політичних спекуляцій», але тільки тому, щоб мати раз спокій з закидами політиків, типу д-р Мірчука“.

Та коли ще можна вибачити таку писанину вождям „хлопців з Личаківської мулиці“, то така поведінка зовсім не до лиця п. Василеві Мудрому. Стилево писувала В. Мудрому та соборницька промова, яку він вголосив на могилі Симона Петлюри в Парижі в серпні 1937 р., поклавши на неї вінок в імені Української Парляментарної Репрезентації в Польському Союзі, яку очолював, займаючи високе й почесне становище Віце-Маршалка Союзу („Тризуб“ ч. 35 за 1937 р.).

Але тоді то був Василь Мудрий один, а тепер — зовсім інших.

Збруч. — Карпатський Союз у Нью-Йорку улантував свято-академію для відзначення 20-х роковин державности Карпатської України. Свято відбулося у неділю 22 березня 1959 р. в перенесеній аудиторії Св. Юра за участі Президента УНР д-ра Ст. Вит в ньєкого і багатьох заслужених громадян — військових і цивільних — з усіх земель Соборної України. З промовами на святі виступали чільні діячі Срібної Землі, що перед 20 роками прокламувались до самостійного життя. Говорили про героїські чини і про пролиту кров. Згадували борців і творців, що тоді змусили за право рідного народу, а серед них в першу чергу Президент о. д-ра А. Богданівича. Добре була допосована й мистецька частина, але... У тому ж Нью-Йорку, зовсім недалеко у другій шкільній аудиторії, в тому ж часі відбувався „диваклий і різноманітний вечір розваги й відпочинку п. н. «Пригадаймо Львів», що його влаштував Ансамбль Акторів Легкого Жанру. Оціпипши належно успіх цього вечера, „Свобода“ (ч. 58 за 26. III. 59.) каже, що цей Ансамбль „лідиговане вже нову програму від соборницьким ключем «Заспівали Збручч“.

— Шкода, скажемо ми, що ця ідея не прийшла Ансамблеві раніше: може б панове були стрималися від „вечера розваги“ саме в той вечір, коли частина компатріотів олакувала своїх енци — героїв і борців за права свого народу. Може б узалися за доцільніше — піти й разом з Карпатськими Братами в пошані схилити голови перед тинами Тих, що полагали за українську правду перед 20 роками в горах і долинах Срібної Землі.

„Гомін України” звернув увагу (21. II. 1959) на те, що „Бюлетень УНДС” в США за жовтень-листопад-грудень м. р. повинен би, відповідно до свого змісту, зватися „спогадами”. Мовляв, „журнал заповнений полемічним матеріалом, що торкається справ, головню з-перед 40 років”. — Можна б погодитися. Бюлетень УНДС не писав би про „справи з-перед 40 років”, як би „Гомін України” і йому подібні гомони та шляхи писали тільки про справи після 30-го червня 1941 року. Коли ж вони залюбки трактують головню „справи з-перед 40 років”, перекручуючи їх і фальсуючи, то Бюлетень є змушений пригадувати деяким нашим забудькуватим землякам про те, як воно справді було. Коли, прим., д-р П. Мірчук „історично” доводить, що полк. Коновалець демобілізував корпус Січ. Стрільців у грудні 1919 р. на підставі наказу головною командування Армії УНР про загальну демобілізацію, то треба ж сказати, що такого наказу зовсім не було, і тому необхідною була стаття в Бюлетені п. н. „Про одну розбивацьку акцію”, де сказано на підставі спогадів самого Коновальця, що „2-го грудня 1919 р. в Чаргороді демобілізаційним наказом для Січових Стрільців полк. Коновалець поручив державу присяги і навиків відійшов від Симона Петлюри”. На цій же підставі Бюлетень зупинився й на постатах інших ОУН-івських світід, в тому числі й на новоявленій націоналістичній особі науковця-„передрішениця”, що користує за дотації Східно-Європейського Фонду.

За раду дякуємо. Ми б також вважали, що й деякі ОУН-івські видання повинні би, відповідно до свого змісту”, називатися інакше, ніж вони називаються. Такий, скажімо, чувсьєвський „Вісник” мусів би сміливо зватися „Вікна”, а всілякі оті шляхи доцільно було б звести в один „Новий Шлях”, як то було в „старому краю”. Тоді б принаймні, як кажуть, не ширилося баламуцтво з отими всілякими „фантазмагоріями”.

Було б ідеально, якби сталося так, як того бажає др. П. Мірчук і дехто з монархістичного табору, які вважать, що 22 січня ми повинні врочисто святкувати разом не тільки Акти з 22 січня 1918 і 1919 рр., але також і Чин 1 Листопада 1918 р., проголошення гетьманату того ж року і проголошення української держави 30 червня 1941 року (див. „Америка” чч. 43, 44, 45 за 1959 р.).

Якби так сталося, що Централь УКК улягла б таким вимогам наших бандеро-гетьманів, тоді б на величавих академіях 22 січня врочисто зачитувалися не тільки величії слова державних Актів того дня, як то робилося досі, якими сповіщалося Українському Народові, що

„Віднині Українська Народня Республіка стає Самостійною, ні від кого Незалежною Державою Українського Народу”.

але також і знаменні слова „акту” з 14 листопада 1918 р. —

„... На інших принципах, на принципах федеративних повинна бути відновлена могутність і сила Всеросійської Держави... Україні перший належить виступити в справі утворення асеросійської федерації, якої конечною метою буде відновлення великої Росії”.

Це, очевидна річ, прочитав би хтось з велимих заслужених членів „Т-ва Запорозжів ім. полк. П. Балчана”, а після нього на трибуну б вийшов др. П. Мірчук або проф. Ів. Вовчук і зачитав би ще один „акт”-декларацію, прочитану Я. Стецьком 30 червня 1941 року про те, що —

„Волею Українського Народу Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери, проголошує створення Української Держави... „Новоповстала Українська Держава буде тісно співділати з Націоналістичною Велико-Німеччиною, що під проводом Вождя Адольфа Гітлера творить новий лад в Європі і світі та допомагає Українському Народові визволитися з московської окупації.”

Українська Національно-Революційна Армія, що творитисьме на Українській Землі, боритисьме дальше спільно зі Союзною Німецькою Армією... і т. д.

Такі імпрези 22 січня були б справді дуже цікаві, але чи УКК на це в скорому часі приступить — можна сумніватися.

„УПА діє”. — З большевицького царства нушені через Відень відомості, що напередодні 20-х роковин проголошення самостійності Карпатської України „українські постанції спричинили вибухи на міських вулицях” в Мукачеві, Ужгороді й Хусті, „які спричинили загальне замішання” („Своб. за 25. III. 59). Інші джерела кажуть, що бомби вибухли не на вулицях, а були підкладені („Прометей” ч. 13), треба думати очевидно під урядової будови, а не приватної будинки. Не подається, які з них були зруйновані і хто з большевицьких правителів загинув. Про це, треба думати, не відаємось пізніше від істориків УПА, таких як др. П. Мірчук або проф. Я. Шанковський. Наразі можна думати, що большевики збираються вивезти в свої Казахстани решту молоді з Закарпаття, і ці „бомби” є для цього претекстом. „Дії УПА”, крім того, потрібні їм і для того, щоб відлякувати викинувши субстанцію для банців політичного двоподілу укр. еміграції, бо без „дій УПА” політичні акції т. зв. „визвольного фронту” немінуче мусіли б підпасти або й зовсім загідніти.

Дві мірки. — „Якось непомітно пройшла в нашому організаційному житті одна капітальна подія, що повинна б сколихнути всією еміграційною громадою”, каже „Прометей” ч. 18 за б. р., обмірковуючи „Голодові фантазмагорії” у „Віснику” ООЧСУ за жовтень мін. р. — Щоб „непомітно” зовсім не можна сказати, бо є у „Вільній Україні” ч. 21 є з цього приводу ґрунтовна стаття В. М. Варгана п. н. „На суд громадськості” і ще друга там же п. н. „Москва — не вікна”, але справді всього того є знайдто мало, „Свобода” ж зовсім про таку „дрібнючку” нічого не згадала й не коментувала. На загал той виступ Поля-Половецького в обороні большевицьк збувся як його „приватна справа”, яка не може кидати тіні не тільки на Донцова, Маланюка чи Шандрука, що співпрацюють в тому органі, але й на Вовчука, що його редагує. У всякому разі ніхто не вважає голос Поля-Половецького голосом українського народу чи укр. еміграції.

Але от — не стаття, а „письмо в редакцію” НРСлова якогось С. Павловського п. н. „Расчленители за работой” (за 3. III. 59) — трактується нами як голос російського народа, прийнятий той його частини, яку представляє „Многоуважаемый Марк Ефимович”. На дій самій підставі також і інші „письма в редакцію” того ж НРСлова можна було б уважати за голос руського народа, напр. лист п. А. Таркандзе в числі за 18. II. 59 р., в якому автор гаряче боронить С. Петлюру від закидів в жидівських погромах, проте, цілком справедливо ми не за голос рос. народа не вважаємо.

С. Павловський робить рекламу 7-му Конгресові УККА, називаючи його учасників „расчленителями” Росії, але хто знає, чи так думає й п. Вайнбаум! Бо п. Вайнбаум знає краще від С. Павловського, що УКК не тільки що не підтримує, але зовсім не визнає тих, що справді були й є „расчленителями” Росії — УНРаду і взагалі Ці УНР. Ще ж у свіжій пам’яті подорож чільних членів УКК, які ними задляються й сьогодні, до Європи з місією вогати УНРаду в ярмі КІАБ-у для спільної праці з росіянами очевидно ж не для „расчленення” Росії! Проф. Лев Добрянський списав тоді двоє чисел „Укр. Прометей” (чч. 1 й 2 за 1953 р.), доказуючи необхідність приступлення УНРади до КІАБ-у, бо — мовляв — „не може виграти той, що не бере участі в битві”, та що „було б дещо іронічним, а може й трагічним для українців, якщоб своєю упертстю підтримали цю поставу росіяні, яка в загальному

3 російською.

Полковник Козир-Лешко прокинувся в п'ятнадцяти верствах від Міста якраз удосвіта, коли квасеньке, парне світло продерлося в підсліпуваті вікна хати в селі Попеляхи. Пробудження Козиря збіглося зі словом:

— Диспозиція.

З торби зі сіткою й сякою Козир витягнув під віконцем мапу, знайшов на ній село Борхуні, за Борхунами знайшов Білий Гай, перевірив нігтем регулку доріг, осіяну, мов мухами точками кушів по обох боках, а потім і величезну чорну пляму — Місто.

Козир мав тепер юквати. Він віднісся до цього бадьоро, широко позіхнув і забрякотів складною зброєю, перекидаючи ремінь через плечі. Слав він у шинелі що ніч, навіть не скидаючи острогів. Баба закрутилася з горнятком молока...

Все життя до 1914 року Козир був сільським учителем... А світанок 14 грудня 1918 року під віконцем хати села Попелях застав Козиря полковником петлюрівської армії, і ніхто в світі, — а найменше сам Козир — не міг б сказати, як то сталося. А сталося це тому, що війна для нього, Козиря, була поклонням, а учителювання лише довгою і великою помилкою. Так, зрештою, часто буває в нашій життю...

Курилися хатки в селі Попеляхи, і виїздив відділ полковника Козиря шаблук з чотиріста. В рядах над лавами курилися махорка, і нервово ходив під Козирем гнідий, п'ягивершкочий огир. Скрипіли санки обозу, на пів верств тягнулися за полком. Полк хитався в сідлах і зараз же за Попеляхами розгорнувся на передній колоні двохколоворний прапор — плат блакитний, плат жовтий, на держаку.

Ой за гаєм, гаєм
Гаєм зелененьким,

а в п'ятім ряді шарпули баци:

Там орала дівчинонька
Воликом чорненьким!

Засвітився веселим соловейком іздець біля прапора. Захиталися списи і трясалися чорні шлики з позументом кольору труни й кістками, як на труні. Хрустів сніг під тисячею кованих копит. Вдарив радісний торбан...

Пройшли Білий Гай, роздерлася завіса туману, і по всіх шляхах зачорніло, зашелестіло. Коло Гаю, на перехресті, пропустили наперед себе тисячі з півтори людей в піхотних рядах. В передніх рядах були люди зодягнені в сині, однакові жулани з доброго німецького сукна, тонші обличчям, рухливі, вміло несли рушниці — Слава! — гукала, переходячи, піхота жовтоблакитному прапору.

— Слава! — гукав Гай луною.

Славі відповідали гарматні зраду й ліворуч.



Ні, ніхто не зрозуміє, що робилось в Місті дня 14 грудня. Дзвеніли штабні телефони, хоч правда, все рідше, і рідше, і рідше...

— Пошлите патрони полковнику...

— Степанову... Иванову... Антонову... Стратопову!

— На Дон... На Дон, братцы... Что-то ни черта у нас не выходит...

— А, к матери штабному сводчю! — На Дон!

Все рідше й рідше, а в полудень вже й зовсім рідко... І ось з полудня, з Печерська, зачав музику веселий кулемет.

Прохожі зупинялися й зачливали нюхати повітря. І де-неде на дінках відразу порідишало.

Що? Хто?

— Кто?

не схвалює участі українців у Центрі" (УІІ ч. 2, 1953). Відомо, що УНРада не піддалася доводам УКК, ствердивши, що „співпраця визвольних сил народів з КЦА-Б-ом неможлива, бо він стоїть на позиціях російсько-го імперіялізму" (МІР ч. 3 за 1953). За це УНРада одержала від УКК ярлик „непередришенства" з позбавленням будьякої матеріальної і моральної підтримки.

Отже, г. С. Павловський робить незаслужену політичну рекламу для УКК, яку підтримують і деякі українці, напр. „Прометей" ч. 10 у статті „Недільнімці шпильть", „Нар. Воля" ч. 14 за 1959 р. (ст. „Расчленітелі при праці"), і члители НРСлова. Наша редакція одержала аж два вірзінки цього „письма в редакцію" г. Павловського. Один з наших кореспондентів, не назвавши свого прізвища й не подивив зворотної адреси, зробив до того „письма" додаток на машинці, подаючи в рос. мові, що „Писал это не «Павловский», а самГ...ов для целей саморекламы".

Якщо ж так, то вся справа й відносно яйця не варта.

До консолідаційних заходів УНРади. — 21 січня н. р. в Торонто, на політичному семінарі осередку СВУ, що знайшов собі притулок в залі гетьманського дому, відомий у Торонті політичний діяч др. О. Яворський вилосил доповідь на тему: „Некучі і проблеми". Заступав погляд, що кожна українська політична людина мусить знати точно окреслену форму майбутньої укр. держави, бо слова „соборна" й „самостійна" є поняттям загальною характеру. Про себе доповідач екзав, що він присягав Українській Народній Республіці перед 40 роками, остається їй вірним і надає ї ї що на Україну пішов би знову з прапорами УНР.

В дискусії забрав голос і п. О. Петренко, що без вагання, буднично аж два рази винюктив до доповідача: „Коли б ви, пане докторе Яворський, прийшли до моего села на Україні й заявили, що ви боретесь за УНР, то я зібрав би хлопців і вас би вирізав, бо для мене потрібна українська держава, а яка вона буде за формою — про те рішати народ". — Як відомо, в Канаді вільний людний, не стероризований советським „матан", яким так залюбки користується цей гетьманський лідер, того його ближче знає, „різанна" є річ осурожлива. Чи бува, п. Петренко, якому вже завернуло за 60-ку, перед 40 роками такою „різаниною" не закріплював гетьманської держави? — На залі сиділи ще „головний обозний" гетьманців у Канаді проф. Садленко і також відомий гетьманець і католицький діяч ред. Поронок, але ні словом не намагалися опам'ятати свого „побратима". Очевидно, постава його була їм до вподоби, бо ж малося на увазі „вирізування" укр. демократів, що заявляють свою вірність УНР.

Чи ж може прийти до будьякого зговорення, замінення чи консолідації з такими „різунами"?
Українець-демократ.

Об'єктивність. — „Свобода" ч. 54 за 20. III. 59. під заголовком „ОУН не змінє свого відношення до УНРади" умістила два листи: один — від голови ВО УНРади М. Лівичького до Проводу ОУН на руки інж. О. Бойдушка, а другий — відповідь цього останнього на лист М. Лівичького. Листи торкаються справи повного приступлення ОУН-м до УНРади і більшого інтересу не представляють.

Цікава тут лише та обставина, що „Свобода", опубліковуючи ці листи, зазначає, що робить це за згодою ПУН. Отже — „за згодою". А нам відомо, що свого часу, не так давно, голова ВО УНРади М. Лівичький прислав до ред. тієї ж „Свободи" листа і просив його умістити в газеті як статтю, що має інтерес загальний, але цього листа-статті цей наш содешник не помістив. Помістив його вже потім „Прометей" в своєму 8-му числі. Отже в цьому випадкові не згода, але й прохання до „Свободи" не помогло, але в другому — вона сама зверталась за згодою.

— Як хто? Що ж Ви, Добродію, не знаєте! Це полковник Болботун...*)

І увійшов в Місто Болботун, і пішов вулицею, і йшов без опору до самої Воєнної школи, в усі вулички випускаючи кінні стежі. І наткнувся Болботун на опір тілки коло Николаєвської облуцеленої школи. Тут Болботуна стрінув кулемет і рідкий вогонь розстріляв. В головім рої Болботуна, в першій сотні, забилі козака Бученка, п'ятох ранили, а двома конями перебили ноги. Болботун трохи заgrimався. Не знати, які сили стояли напроти. А на ділі салютували полковникові з синім шлукмо тридцять чоловік юнкерів і чотирі офіцери з одним кулеметом.

Ряди Болботуна, на команду, злізли з коней, лягли, прикрилися і почали стрілянину з юнкерами. Печерськ задуднів лоскотом, луна заgrimіла по стінах, і в районі Міліонної вулиці закипіло як у чайнику.

І зараз же Болботунові вчинки відбилися в Місті: Зачали бухати залізні завіси на Єлисаветській, Виноградній і Левашовій вулицях. Веселі крамниці осліпли. Відразу спорозіли тротуари і стали непривітно-гомінкими. Дозорці швидко замкнули брами.

І в осередку Міста був відомий: Стали гаснути півники в штабних телефонах. Пищать з батареї в штаб дивізіона. Що за чертовина, не відповідають!

Пищать у вуха з Дружини в штаб коменданта, чогось жадають. А голос у відповідь бурмотить якусь нісенітницю:

- Ваши офіцери в погонах?
- А хіба що?
- ... Вислати негайно відділ на Печерськ!
- А що таке?

... По вулицях поповзло: Болботун, Болботун...

Звідки довідался, що це якраз Болботун, а не хто інший? Невідомо, але довідался. Може ось чому: з полудня серед прохожих і гав звичайного міського типу стали появлятися вже якісь в пальті, з баранячими ковчирами. Ходили, шипорили. Вуса у них вниз, як на образах Лебідя Юрчика. Юнкери, кадети, золотопогонні офіцери провадили поглядами довгими й липкими. Шепотіли:

— Це Болботун у Місто прийшов!

І шепотіли це без жадного жалю. Навпаки, в очах у них читалося явне — Слава! — Сла-ва-ва-ва-ва-ва-ва... підхопили холми Печерська.

Патруля Болботуна з сотником Галаньбою на чолі пішла Міліонною вулицею, і не було нідної душі на Міліонній вулиці. І тут, уяв'ї собі, відчинялася брама і вибіг на зустріч п'ятом кінним хвостатим гайдамакам ніхто інший, як славнозвісний махер-„нодрядчик" Яков Григор'євич Фельдман...

На Міліонній досить таки небезпечно, хоч вона й поперечна, а б'ють вздовж з Печерської площі до Київського Спуску.

Аби лиш проскокноти...

— Стій! Ти куди?

Галаньба схилився в сідлі. У Фельдмана потемніло обличчя. Його очі заскакали. В очах стрибали зелені хвости гайдамаків.

— Я, панове, мирний житель. Жінка родить. Мені до повитухи треба.

— Посвідчення!

Фельдман витяг портфель з документами, розгорнув, взяв перший аркуш і нагло затрявся, тут лише згадав... ах, Боже мій, Боже мій!

Галаньба умлівів схопив документ.

Предьявителю сего господину Фельдману Якову Григор'євичу разрешається свободний въезд и въезд изъ города по дѣламъ снабженія броневыхъ

*) Подане тут жирним шрифтом в російському оригіналі є подане в мові українській.

частей гарнизона города, а равно и хождение по городу послѣ 12 часовъ ночи.

Начальникъ снабженія генераль-майоръ
Илларионовъ

Адъютантъ-поручикъ
Лѣвшинскій

Поставив Фельдман генералу Кутузову сало й вазелину для смавання гармат.

— Пане сотнику, це не той документ, дозвольте...

— Ні, той! — з чортівською усмішкою мовив Галаньба, — не журись, самі письмени, прочитаємо!

Слухаючи телефонний голос, унтер-офіцер Николай Турбин вивів 28 юнкерів і попровадив їх через місто, згідно з маршрутою. Маршрута привела Турбина з юнкерами на перехрестя, ніби вимерло. Ніякого життя на ньому не було, але гуркоту було багато. Довкола — в небі, по дахах, по мурах — греміли кулемети... Юнкери обережно вдвинулися в даль, підносячи голови від землі, чекаючи, що властиво станеться?

— Ждатимемо тут, — сказав Николаю юнкерам, стараючись, щоб його голос звучав певніше, але той не дуже то певно звучав, бо довкруги все ж таки було тронки не так, як би належалося, глузувало якось. Де відділ? Де ворог? Дивно, що ніби то ззаду стріляють!..

І начальник дїждався. В бічній вулиці, що вела з перехрестя на Берестейську Стрілку, знаєнцка заgrimіли стріли і поспалися по вулиці сірі постаті в шаленім бігу. Вони летіли просто на Никольчиних юнкерів і рушничі стирчали у них в рїжкі боки.

— „Обійшли" — гримнуло в Никольчиній голові, він шарпнувся, не знаючи, яку дати команду. Але умлівів розглядив він золоті плями на плечах у деяких, що бігли, і зрозумів, що це свої.

Важкі, здоровезні, задихані в бігу, константинівські юнкери в папахках, нагло зупинилися, прилякли на одно коліно, дали дві салви по вулиці, звідки прибігли. Потім зірвалися на ноги і, кидуючи рушничі, кинулися через перехрестя, повз Никольчани відділ. По дорозі здирали з себе погони, торби й поясні, кидали їх на узїжджений сніг. Величезний, сірий, вайлуватий юнкер, перебігаючи попри Николаю, повертаючи голову до Никольчиного відділу, голосно, задихаючись, кричав:

— Біжіть, біжіть за нами! Рятуйтеся, хто може!..

Нарешті з перехрестя вбіг останній, в бідавих, золотистих погонах. Відразу загостреним поглядом Николаю пізнав в ньому командира 2-го відділу 1-ої дружини, полковника Най-Турса...

І тут сталося неймовірне, повторне. Най-Турсе вбіг в роздотане перехрестя в шинелі, підібганий з двох боків, як у французьких піхотинців. Зім'ята шапка сиділа у нього на самій потилиці й трималася на реміні під підборіддям. В правій руці був кольт і отворена кобура біла його по стегнах.

Най-Турсе підскоквив грудьми до грудей Николаю, махнув лівою вільною рукою і здер з Николаю перш ліній, а потім правий погон... Не з'їхав Николаю з гуздзу в ту хвилину тільки тому, що не мав на це часу, такі наглі були вчинки полковника Най-Турса...

Потім, махнувши рукою, Най-Турсе заскавулів, мов кавалерійська сурма:

— По Фонарній! Лише по Фонарній! Рятуйтеся по хатах! Бій скінчений! Бігом руш!..

За пів хвилини на перехрестю валялися торби з наоями, поясні і чиясь роздерта шапка. По Фонарній вулиці, втікаючи в подвір'я, що вели на Роз'їзку вулицю, тікали юнкери...

Темно. Темно у всьому мешканні. В кухні тільки лямпа... В спальні у Олени в печі горять дрова. Кризь заслону вистрибують плями і танцюють на долівці. Олена сидить, наплакавшись за Олексою, на дзиглику,

відперши щоку рукою, а Николка біля її ніг на долівці в червоній, вогняній плямі...

Болботун... полковник. У Щоголевих сьогодні горили, що це ніхто інший, як великий князь Михайл Александрович... Як кажути, вісімсот тисяч війська... нас одурили, післями на смерть...

Звідки ж взялася ця страшна армія?... Зіткала з морозної мли... Ах, страшній цей край, Україна.

(З роману М. Булгакова „Дни Турбиных”).

З НОВИХ КНИЖОК

Василь Іванис: Стежками Життя. Спогади. Книга перша. Торонто, Канада 1958. Друковано 1000 примірників у в-ві „Шеремета” в Аргентині. Стор. 192 вел. 8-ки. — Це перша книга спогадів проф. Василя Іваниса, яка обнімає добу від „приходу на світ” автора і аж до його юнацьких літ, коли вибухла його революція 1917 року, коли автор мав 29 років. Саме ця частина спогадів — як нам здається — хоч і коротка, бо міститься всього на 16 сторінках, є чи не найцікавішою в усій книжці, бо в сконцентрованому вигляді подіє перебіг багатьох важливих подій і пригадає чимало давніх визначних осіб того часу, окреслюючи короткими штрихами їхні характери. Напр., про відомого ген. Корнілова говорить:

„Як верховний головнокомандуючий багатомільйонної армії, і як не шовініст московський, він швидко побачив, що морально стійкішими солдатами не є росіяни, а вояки різних національностей, зокрема українці. Через це він наказав ген. П. Скоропадському українізувати корпус. Творенням національних армій ген. Корнілов сподівався врятувати фронт. Проти цього були генерали-росіяни, як от: А. І. Денікін (командувач Півд.-Зах. фронту), його в-к штабу ген. Марков і сам Скоропадський, що пробував намовити Корнілова не українізувати (зрада Росії)”. Стор. 173.

В передмові проф. В. Іванис зазначає, що в своїх мемуарах він вважає „особливо потрібним об’єктивно переказати боротьбу білих, яку талановито описують ген. А. І. Денікін і П. М. Врангель, але обидва не завжди правдиво. Обидва — російські патріоти, і в засліпленні часто подають події в кривому дзеркалі”.

Побажало шире Велимиановому Автору цей його задум часино виконати, щоб укр. мемуаристика збагатилась цінним надбанням.

Книга чепурно видана, на добром папері і в гарній обкладинці. Містить дві світліни: автора, у військовій уніформі, і ген. Каледіна. — Цін: не подана.

Гнат О. Діброва: Гами Далечні. Поезії. Видало Об’єднання укр. письменників „Волосожар” 1957 р. Друкарня МШБеркун в Баунд Брук, США. — Чепурно видана книжечка ліричних та інших поезій, які, щодо їх змісту, розбиті на 3 групи. Найбільша — „Граїва світу”, містить 26 коротких поезій, 11 інших творять цикл п. н. „Стенові мережки”, найменша група має всього 7 поезій і зветься „Фрески і сновидіння”.

Ще яка збірка друкувалася, а запитав автора — чому така назва — „Гами Далечні”? Він відповів, що йому здається, що зібрані у тій збірці поезії будуть приступнішими для зрозуміння пізніше, а не зараз нам, сучасним читачам. Та от, коли книжка появилася, — бачу, що й для нашого розуміння є ці поезії в більшості приступні. От, прим., уже перший вірш „Лохвала рухові”: в ньому читаємо:

„У рухові, в піднесеному чині —
Душа моя, немов подум’яна,
І кров, мов струм, гінкий потік вина,
І іскра та, що жевріє, не гине”.

Здавалося б, що це авторова —
„Жагою руху сповнена в собі
Істота вся в захопленні своїому”...

але вчитуючись далі також відчуваємо, що в тому русі не зникає ностальгія, і поета вабить —

„Лзвеніня мрійне очерету,
Співучі пдескоти води...
Сіує уява перелети,
Неначе вишивки туди”.

Отже, туди кличе свраглого поета

„Немов молитва з минарету,
Лзвеніня мрійне очерету”.

Збірка має 68 сторінок доброго, четкого друку. Мистецьке оформлення обкладинки Петра Холодного. Ціна не зазначена. А. З-ко.

З ЖИТТЯ УНДС

ВОЯКИ СИМОНА ПЕТЛЮРИ



МАРКІАН ЧОРНОКОСІНСЬКИЙ
бунчужний Армії УНР

Член відділу УНД С в Бюфало, Мінн. року, в нагоді 40-ліття проголошення самостійності Української Народньої Республіки, в армії якої під проводом Головного Отамана Симона Петлюри служив, склав на потреби УНР-ади одноразово \$500.00. Крім того М. Чорнокосинський в попередніх роках сплатив „Позички Визволення України” в сумі \$555.00 і щорічної влати податку 22 Січня у висоті зношеного заробітку, починаючи з 1952 р., не рахуючи пожертви на цю ж ціль по підписанні і всяких інших листах.

Походить п. М. Чорнокосинський з Поділля, де народився 25. X. 1894 р. в с. Оляниці кол. Гайсинського пов. Від 1915 р. служив в рос. армії, а до укр. армії вступив в-осени 1918 р. під час повстання проти Гетьмана. Служив у ріжких військових частинах, а в-останнє був бунчужним кімного дивізіону в бригаді полк. Лисогора 3-ої Залізної дивізії, аж до закінчення українсько-московської війни в листопаді 1920 року.

З табору інтернованих в Польщі перебрався до Німеччини, а звідти, того ж 1922 року, також нелегально, — до Чехословаччини, де закінчив 2-х річну фахову сільсько-господарську школу і проживав аж до кінця 2-ої світ. війни. Батьки п. М. Чорнокосинського — се-

**СПЛАЧУЙТЕ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОДАТОК
"22 СІЧНЯ"
ВИРІВНЮЙТЕ СВОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ
ПЕРЕД УНРАДОЮ!**

ляни. Дома він закінчив 4-х річну церковно-парафіяльну школу. Проживає в м. Бюффало, США.



Інж. АНТІН БЕРЕГУЛЬКА
козак-студент Армії УНР

Секретар відділу УНДС у Бостоні. Цього року, в 40-ліття проголошення соборності Українських Земель, переказав на допомогу Державному Центрові УНР суму \$500.00. Більшу від цієї суми заплатив інж. А. Берегулька на цю ж ціль у формі „Позики Визволення України”, національного датку 22 Січня і по окремих підписних листах.

Коротко про перебіг своєї служби в Армії УНР розповів інж. Берегулька в „Бюлетені УНДС” ч. 30 у статті п. н. „Діла незабутні”, а дещо з того було згадано в „Бюлетені” ч. 29, де також поданий був і короткий життєпис з нагоди 70-х роковин його народження.

Вірну оцінку особи інж. А. Берегульки, як громадянина дав при цій нагоді Голова Представництва УНР і Голова ГУ УНДС в США д-р Є. Приходько, коли в своєму привітанні Ювілейові писав:

„Знаючи Вас особисто майже 40 років, маю право і приємний обов'язок констатувати Вашу непохитну вірність та відданість нашим національним ідеалам в часах лютих і добрих, незалежно від мінливих політичних обставин, які не одному зломали його моральний хребет”. — І далі: „Коли б ми мали більше громадян, подібних до Вас, то напевно знаходилися тепер у власній Державі та спокійно і заслужено тишилися власним життям. Так оцінюють Ваш прямиий характер і Ваші добрі діла всі Ваші численні Приятелі, розсіяні по цілому світі”.

Одною з примет характеру інж. А. Берегульки є його надзвичайна скромність, яка виражає, напр., і з рядків його подяки, що її він надіслав своїм друзям, які його привітали. „Мені дуже мило й приємно, що відзначили цю подію в моєму житті, хоч в душі залишився я противником такої уваги й чести для мене. В своїй скромній праці я нічим не відзначився від звичайних рядових працівників, а в організації нашої є більш заслужених людей, щоб їх згадати, — ніж мене”.

Проживає інж. А. Берегулька постійно в м. Бостоні, США, тепер уже на заслуженому відпочинку. Тим більшу ціну має його щедра пожертва на УНРаді.

70 років життя докінчив інж. Іван Гнойовий, голова відділу УНДС в Бюффало, Н. Й. Походить інж. Гнойовий з Полтавщини, де народився в хут. Гнойових 14. II. 1889 р. Свідомим українцем був уже з юнацьких літ, тому після революції 1917 р. відразу ж включився до активної праці по українізації військових частин залоги м. Січеслава, де й сам тоді відбував військову службу як прапорщик 271-го піх. Запасового полку. Співпрацював при цьому з полк. Іваном Рудичевим, що теж в Січеславі відбував військову повин-



Інж. ІВАН ГНОЙОВИЙ
в уніформі хорунжого Армії УНР.

ність, як рядовий вояк, маючи закінчену університетську освіту.

На еміграції Ів. Гнойовий закінчив Гідротехнічний відділ Української Господарської Академії в Подебрадах, Чехо-Словаччина, і вже того ж 1927 року працював по фаху, як інженер-гідротехнік в Білостоцькому Земському Уряді у Польщі аж до 2 Світ. війни.

Вітаючи Пана Інженера з визначною датою в його житті, сердечно бажаємо йому в доброму здоров'ю жити ще довгі й довгі роки і разом з нами працювати для добра спільної і дорогої нам справи!



Сотник ЯКІВ ФАРТУШНИЙ

В кінці минулого року докінчив 65 років життя Сотник Яків Фартушний, учасник визвольної боротьби від самого її початку. Остання військова частина, з

якою вишшов на еміграцію, була Охорона Головного Отамана.

Після кількох років перебування в Калішському таборі, соти Я. Фартушній був приданий до Українського Центрального К-ту у Варшаві від 1924 по 1927 рік, пізніше був призначений до Міністерства Військових Справ УНР.

Після трагічної смерті Головного Отамана С. Петлюри був призначений ад'ютантом і старшиною до доручень до Президента Андрія Лівницького і на цьому становищі залишався, з малими перервами, до початку 2 Світ. війни.

Сотник Я. Фартушній тиніється добрим здоров'ям, чому доказом може служити й додана світлина, що походить уже з цього року, і він є далекий від думки про старечу пенсію. Прішоє як і „за молодих літ“, проживаючи постійно у Нью Йорку і маючи постійний контакт з військовим товариством і багатьма своїми друзями. Бажаємо Панові Сотникові ще Многих і Многих Літ!

5-й ДЕЛЕГАТСЬКИЙ З'ЇЗД УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНОГО СОЮЗУ В США

Згідно з ухвалою Головної Управи УНДС в США з дня 10-го січня ц. р., відбудеться в днях 30 і 31 травня 1959 р. 5-й Делегатський З'їзд Українського Національно-Державного Союзу в США з участю Канадійського УНДС.

Головна Управа звертається цією дорогою до всіх наших відділів в США — відбутн свої відділові збори, вибрати делегатів на З'їзд та подбати про кошти подорожі для них в обидва кінці.

Для всіх делегатів та приїзжих гостей номешкання і гостина будуть забезпечені.

В рамках З'їзду відбудеться бенкет, академія пам'яті С. Петлюри та вистава історичних образів з часів української визвольної боротьби 1917-1921 років.

Спеціальні запрошення та програм З'їзду будуть надіслані своєчасно.

Рекламації, запити та побажання просимо скеровувати на адресу редакції Бюлетеню УНДС.

Головна Управа УНДС в США.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЧЛЕНСТВА ВІДДІЛУ УНДС У ТОРОНТІ

31 січня ц. р. відбулися Загальні Збори членства Відділу УНДС у Торонті. Зборами керувала президія в складі: пані В. Завадська — голова і сот. П. Федоренко — секретар.

Справоздання про діяльність Управи Відділу зложи сот. І. Липовецький, інж. Е. Пастернак доновили це справоздання інформаційми про діяльність УНДС на герені Комітету Українців Канади (КУК) і Бюро Українських Демократичних Організацій (БУДО), даючи одночасно і загальну характеристику праці цих організацій. Пані М. Савченко представила зборам фінансовий звіт, Майор М. Битинський зачитав акт Контрольної Комісії. Управі уделено абсолютнійорієм і шесловено подяку за працю.

До нової Управи обрано: інж. Е. Пастернак (голова), сот. І. Липовецький, сот. П. Федоренко, інж. А. Шумовський і п. С. Зубчевський. Залашено в попередньому складі Контрольну Комісію на чолі з майором М. Битинським і Товариський Суд на чолі з ген. М. Садовським.

Згідно з статутом, Управа торонтського Відділу УНДС являється одночасно й Головною Управою УНДС у Канаді.

МАЙОР. ІНЖ. ЯКІВ ДЗЯБЕНКО



1-го березня ц. р., після довгої хвороби помер в Карлсруге, Німеччина, Майор, Інженер-економіст Яків Дзябенко, родом з Полтавщини, де народився 22 жовтня 1891 р. в с. Матинівка на Миргородщині.

Службу в укр. армії почав Покійний від самого її початку. Уже в кінці 1917 й на початку 1918 р. брав участь в очищуванні Києва від більшовицьких елементів, а рік пізніше — в розброєнні гетьманських „квартир“, починаючи з Головного Штабу на Великій Підвальній. Брав він також участь в Зимовому Поході і був Лицарем Ордена Залізного Хреста. Останній рік своєї служби в рідній армії був в Охороні Головного Отамана аж до відходу з рідних аемель.

Після поринюючо недового перебування в таборах інтернованих у Польщі, Я. Дзябенко одержав від Військового М-на УНР безтермінову відпустку для закінчення студій і виїхав до Чехо-Словаччини. Тут закінчив 1932 р. Економічно-кооперативний факультет Української Господарської Академії в Подєбрадах з титулом інженер-економіст і оселився на стало в Празі. Мав власне торговельне підприємство, яке залишив весною 1945 року, тікаючи на захід перед новою павалою тої ворожожї сили, на боротьбу з якою офірував найкращі роки свого життя, здоров'я й здібности та сили.

В часі цієї нової для нього еміграції всі Пого знають як ад'ютанта св. пам. Президента УНР Андрія Лівницького, який крім чисто ад'ютантських виконував ще й гонорові обов'язки доглядача й піклувальника, особливо в останні роки життя покійного Президента, і ці його обов'язки відчували далеко перспективну ентузальних крапчих можливостей за океаном. Після смерті Президента А. Лівницького нисав друзям, що починається сиротою і в такій ситуації прожив ще понад 5 років, часто хворіючи. Останній майже цілий рік був особливо тяжкий і нарешті закінчився смертю.

Поховано Майора Я. Дзябенка дня 5-го березня ц. р. за Головному цвинтарі в Карлсруге за участі найближчих друзів, на чолі з Головою Ю УНРади Миколою Лівницьким, одночасно і Головою УНДС в Німеччині, членом ЦК якого був Покійний. Від родини Військовиків прощали Покійного Міністер Військових Справ УНР ген.-хор. Андрій Воук і Генштабу полковник В. Татарський, голова Союзу Укр. Ветеранів. Місцеву українську колонію м. Карлсруге очолював суддя Ів. Погожарський, на долю якого припали й найбільші турботи й зв'язані з довготривалою хворобою і смертю його близького друга, блг. пам. Майора Якова Дзябенка.

Вічна Йому Пам'ять!

МАРІЯ ДАНИЛЕНКО

Дружина і Мати наших друзів з Мінеаполісу, Дмитра і Володимира Данилевиків, Пані Марія Дани-



ленко, з дому Гетало, народ. 1886 р. на Полтавщині, відійшла у вічність після довгої хвороби 27. XII. 1958. і похована на цвинтарі Сан Сет Меморіал у Мінеаполісі 23. XII. 58. Вічна Їй Пам'ять!



ТОВАРИСТВО ПРИХИЛЬНИКІВ УНР в Нью Йорку.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Вітаємо Державний Центр Української Народної Республіки і всіх його прихильників та складаємо нашу найкращу побажання.

**Управа Товариства,
Контрольна Комісія.**

Всіх Лицарів Ордена Залізного Хреста,
всіх Побратимів-Вояків
і всіх Друзів, Приятелів і Знайомих
сердечно вітаю радісним
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Олександр Загородський.

ІВАН КАБАЧКІВ сердечно вітає
Друзів і Знайомих з Великодними Святами
та бажає всім дочекатися визволення
поневоленої нашої Батьківщини.
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Всіх Друзів, Приятелів і Знайомих
сердечно вітає

Константин Смовський з Родиною.

Всіх Друзів, Приятелів і Знайомих
та Українське Воєцтво
сердечно вітає радісним
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Михайло Крат.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Своїх Друзів і Приятелів та Товаришів Зброї
сердечно вітає

Олександр Вишнівський.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Приятелів і Знайомих з Великодними Святами
щиро вітає

Іван Липовецький.

Всіх своїх Друзів і Знайомих в Новому і Старому Світі
щиро вітає радісним

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Борис Ставінський.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Сердечно вітають Друзів, Приятелів і Знайомих
та Товаришів по зброї

Полковник Микола Рибачук з Родиною.

З ВЕЛИКОДНИМИ СВЯТАМИ

всіх Друзів, Приятелів і Знайомих в США і за океаном
сердечно вітає радісним

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Аркадій Валійський.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Всіх своїх Друзів і Знайомих сердечно вітають
Марія і Петро Самойлови.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Сердечно вітає всіх Друзів, Приятелів та Знайомих
в США і за океаном

Євген Приходько з Родиною.

Радісним **ХРИСТОС ВОСКРЕС** сердечно вітають
своїх Друзів і Знайомих

Євгенія і Кузьма Марущак.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Сердечно вітає і бажає радісних Великодних Свят
своїм Приятелям і Знайомих

Василь Овсієнко з Родиною.

Своїх Побратимів по зброї
та всіх Приятелів і Знайомих
щиро вітає радісним

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Василь Клоків з Родиною.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Вітаємо всіх наших Приятелів і Знайомих
Павло Шпірук з Родиною.

ІВАН ДРАБАТНИЙ

сердечно вітає своїх Приятелів і Знайомих
радісним

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

З ВЕЛИКОДНИМИ СВЯТАМИ
сердечно вітають всіх Друзів, Приятелів і Знайомих
Леся і Іван Гаєвські

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Щиро вітає всіх своїх Приятелів і Знайомих
Дмитро Гурин.

З ВЕЛИКОДНИМИ СВЯТАМИ

щиро вітає
всіх Друзів, Приятелів і Знайомих радісним
ХРИСТОС ВОСКРЕС!
Наталія Білинська з Сином Ярославом.

Вітаю

всіх Друзів і Приятелів з Великодними Святами
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Марія Прохода.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Сердечно вітає своїх Приятелів і Знайомих
Антін Берегулька.

З ВЕЛИКОДНИМИ СВЯТАМИ

сердечно вітає всіх своїх Друзів, Приятелів і Знайомих
радісним
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Марія Олексієва з Сином Юрієм.

ДАНИЛЮ ЛИМАРЕНКО З РОДИНОЮ

сердечно вітає всіх своїх Друзів, Приятелів і Знайомих
з **ВЕЛИКОДНИМИ СВЯТАМИ.**
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Сердечно вітає своїх Друзів, Приятелів і Знайомих
Сергій Захвалінський з Родиною.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Чана Президента і Уряд Української Народньої
Республіки, Українські Партії і Організації, що боряться
за Демократичну Державність України,
сердечно вітає з Великодними Святами
Гол. Управа Фронту С. Петлюри, Англія.

ЄВДОКІЯ І АРТЕМ ЗУБЕНКО

щиро вітають
всіх своїх Друзів і Приятелів радісним
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

щиро вітає
всіх Друзів, Приятелів і Знайомих
Григорій Маслівець.

Всіх Друзів-УНДС-івців та Приятелів
радісним

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

щиро вітає
Захар Івасишин.

МАРІОН КРИЛОВЕЦЬКІЙ

сердечно вітає всіх Друзів, Приятелів і Знайомих.
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Всіх СПІВРОБОТНИКІВ, ЧИТАЧІВ І ПРИХИЛЬНИКІВ
„БЮЛЕТЕНЯ УНДС”
сердечно вітає

Редакція.

УКРАЇНСЬКИХ ЗАМОВЦІВ

щиро вітає



ХРИСТОС

ВОСКРЕС!

Нова адреса ген. М. Садовського:

M. SADOWSKY

180 PALMERSTON AVE., TORONTO 3, ONT., CANADA

ПО ЖЕРТВІ

На допомогу Пані О. Петлюровій: Ген. М. Крат \$6.00, д-р. Зоя Плітас \$5.00, інж. О. Бойко \$5.00, інж. М. Єльницький \$5.00, полк. Ст. Лазуренко \$3.00. Разом: \$24.00.

Допомоговий фонд: Юрій Олексій \$10.00.

Пресовий фонд:

Бюфало: М. Чорнокошинський \$30.00. Вонсакет: інж. С. Лісовий \$9.00. Детройт: Марія і Юрій Олексій \$8.00, ген. О. Вішнівський \$4.00, проф. Ів. Розгін \$4.00, інж. О. Антшин \$2.00, інж. М. Тополів \$2.00, полк. Ст. Лазуренко \$2.00, д-р. В. Лизогуб \$1.00. Джерзі Ситі: інж. А. Яременко \$5.00. Канада: д-р. Зоя Плітас \$4.00. Клеуеленд: Ів. Фур \$8.00. Ньюарк: інж. П. Приходько \$10.00. Нью-Йорк: інж. З. Івасишин \$32.00, А. і Є. Зубенко \$12.00, інж. Д. Дмитренко \$11.83, д-р. Б. Ставінський \$10.00, В. Клоків \$10.00, інж. Ів. Гаєвський \$10.00, інж. Т. Маль-Малюта \$10.00, п-ні Лідія Доценко \$8.00, Ю. Микитенко \$8.00, полк. М. Рибачук \$8.00, д-р. Ів. Дзубатий \$6.00, Вл. С-я \$5.00, май. П. Шпірук \$5.00, май. П. Самойлів \$4.00, Оксана Вікул \$3.00, д-р. Е. Приходько \$3.00, інж. Ю. Нецадзіменко \$3.00, д-р. Аделя Міровишченко \$2.00, інж. А. Крутлий \$2.00, сотн. В. Овсієнко \$1.00, ред. Ів. Світ \$1.00, сотн. Ів. Лютий-Лютенко \$1.00. Разом: \$244.83.

Всім Жертводавцям складаємо сердечну подяку.

Редагує Колегія.

Листування в справі Бюлетеню на адресу: **ARTEM ZUBENKO, 330 E. 16th ST., NEW YORK 3, N. Y.**